

Nr 1 • 2006 • årgång 30 • 65 kr

www.sydasien.se

sydasien

Tidskrift om Indien, Sri Lanka, Pakistan, Bangladesh, Afghanistan, Nepal, Bhutan och Maldiverna

**Besök i norra
Pakistan efter
jordbävningen**

SID 1-6

Bildreportage från Ajanta/Ellora

SID 20-26

Mödrar i trångmål

□ "I Indien hyllas Modern. Så länge hon är rätt sorts moder." Orden kommer från **Nileema Mehta**. Hon är professor i socialt arbete och har ägnat större delen av sitt yrkesliv åt kvinnors och barns situation. Jag träffade henne för ett år sedan och hon var full av förakt för dubbelmoralen som drabbar ensamstående mödrar och deras barn hårt. **Deepti Priya Mehrotra** har skrivit en intervjubok med ensamstående mammor. **Malena Wåhlin** träffade henne och samtalande om fiendligheten och oförståelsen som omgivningen visar dessa kvinnor.

Fenomenet är tyvärr inte unikt för Indien. I stora delar av världen växer barn upp i familjer som inte anses fullvärdiga. Många ogifta kvinnor som blir gravida ser därför ingen annan möjlighet än att lämna sina barn för adoption. Så var det till exempel i Sri Lanka under lång tid. En del av barnen kom till Sverige. Här finns drygt 3 000 barn som adopterats från Sri Lanka. I Göteborg bor två adopterade kvinnor som börjat studera singalesiska. **Anders Sjöbohm** träffade dem och fick höra varför de vill lära sig det vackra men krångliga språket.

God läsning!

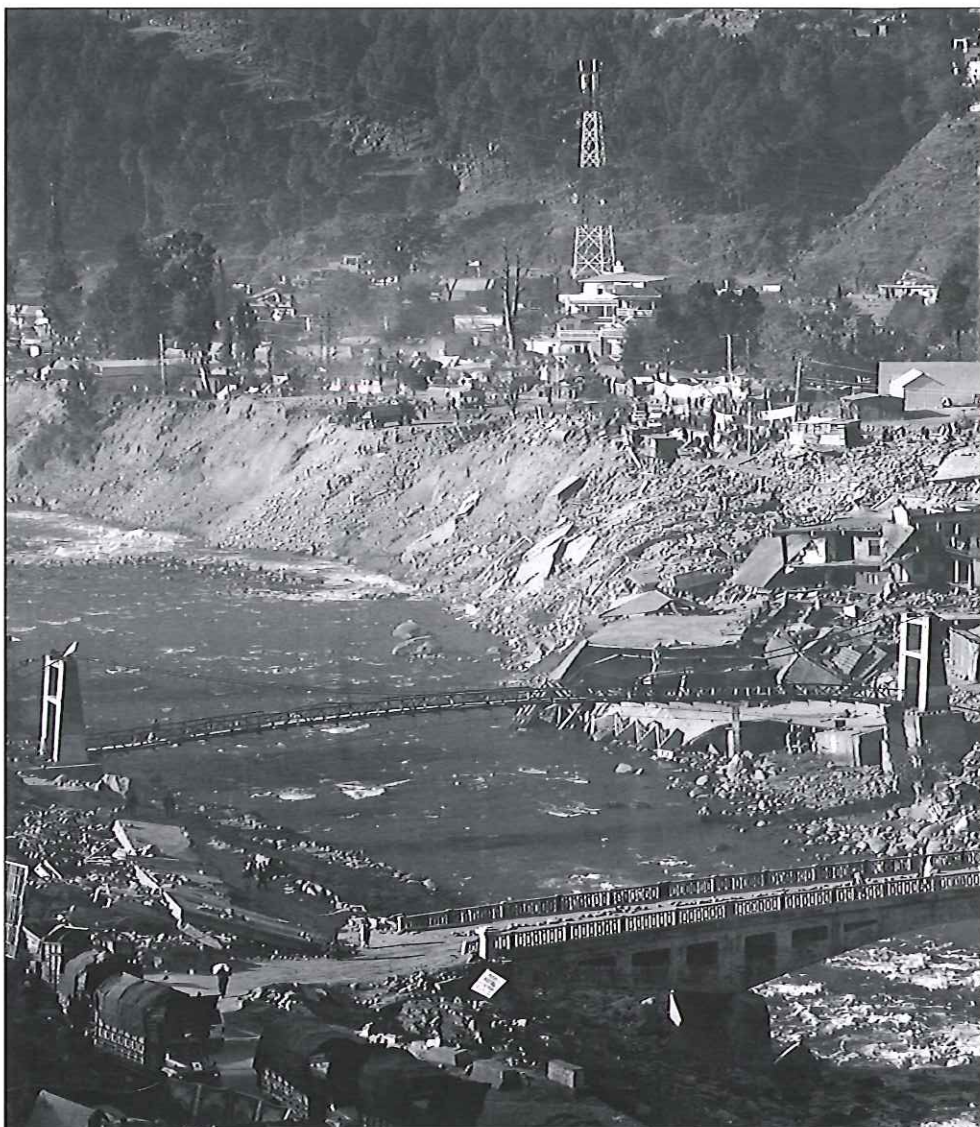
Katarina Sandström Blyme

INNEHÅLL I NR 1/06:

Kashmir efter jordbävningen	2
Nya fredssamtal i Sri Lanka inger hopp	7
Afghanistan:	
Krigsherrar i nya parlamentet	10
Kvinnor drivs till självmord	11
Ilska i Pakistan över USA-bomber	12
Tina Durrani om bedragare som drar giftaslystna kvinnor vid näsan	13
Deepti Mehrotra ger röst åt ensamstående indiska kvinnor	14
Miljöarbete i Krishnas stad Vrindavan	16
Nepals folk trött på kriget	18
Kidnappningar skapar "halvänkör"	19
Ajanta och Ellora-grottorna – bildreportage av Fredrik Arvidsson ..	20
Ajit Roy om Indiens försök att vinna internationellt erkännande	27
Räntefria lån räddar fattiga från lånehajar i Pakistan	28
Adopterade lär sig sitt förlorade språk ..	30
Svenska programutvecklarens första möte med Sri Lanka	32
Lars Kjaerholm om firandet av Tyagarajas dödsdag i Tamil Nadu	35
Vaccinationsförsök upprör i Nepal	38
Recensioner	29 & 39
Annada Munshi-jubileum i indisk TV	40

Omslag: Svärfar till Bibi Fatima, nybliven änka i byn Kaiyan. FOTO: MARCUS SVENSSON

Balakot. Den stora bron förflyttades över en meter nedströms i relation till pelarna. Om bron värt. Hängbron är vriden och skadad och måste byggas om eller på nytt, men den används.

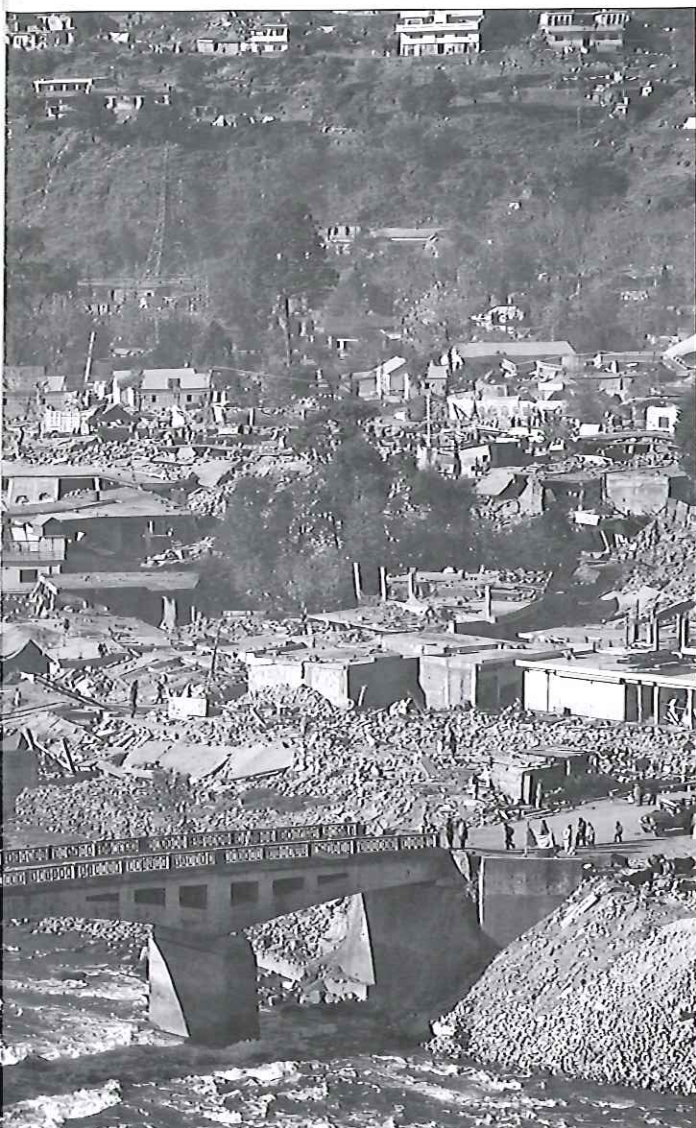
Livet måste ändå

Kylig tidig vintermorgon i Balakot.

Det är tyst, och stilla. Eller vore, om inte för floden som dånar oupphörligt. Ännu har inte arbetarna anlänt till ruin-staden Balakot, ännu syns en och annan stjärna i himlen. SYDASIENS Marcus Svensson har besökt norra Pakistan några månader efter den förödande jordbävningen.

Balakot är en liten stad som tidigare haft en befolkning på cirka 12 000 personer, belägen på drygt 800 meters höjd. Den ligger i Kaghandalen, på gränsen till pakistanska Kashmir. På sommaren reser många turister hit för att fortsätta uppför dalen som är inklämd bland snötäckta 5000-meters toppar. Vägen som följer Kunhar-floden norrut är endast far-

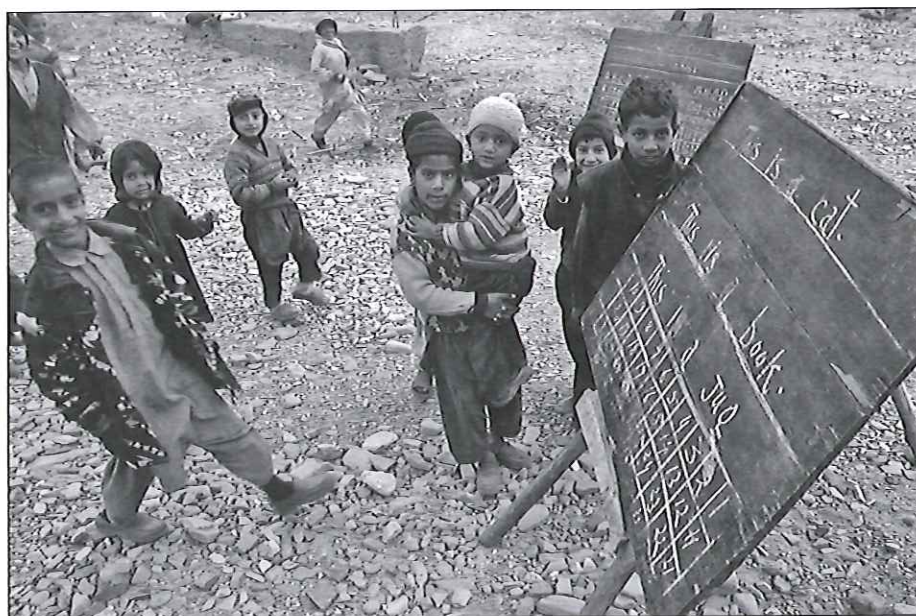
rasat hade hjälparbetet norrut försvårats avse-

gå vidare

bar på sommaren, och drabbas varje år av jordskred. Söder om Balakot breder dalen ut sig lite och floden slingrar bland byar och fält. 1992 drog floden med sig många hus i en stor översvämning, men än hårdare drabbades Balakot av jordbävningen den 8 oktober 2005. Nästan alla byggnader rasade ihop. Det var en lördagsmorgon, barnen var i skolan och dagen hade precis börjat.

Sökandet efter överlevande övergick snart i sökande efter kroppar, och röjningsarbetet gick till en början långsamt. Efter ett par veckor steg dock takten och resterna av staden började i rask fart slås sönder och fraktas bort.

Hjullastare, bulldozers, släggor. Dammet blandas med dieselavgaser och rök från tusentals små eldar som en tung kall slöja. Släggor ekar och slår, jeepars signalhorn skär igenom bullret från grävmaskinerna.

Skolan i byn Bissian, 10 km söder om Balakot. Ingen lärare är närvarande.

Det sjuder av aktivitet. Mankraft har kommit längre ifrån för att slå sönder och forsla bort bråten. Det enda arbete som finns att få nu är dagsverken, att riva och så småningom även bygga upp.

Förutom ortsborna är många av arbetar-

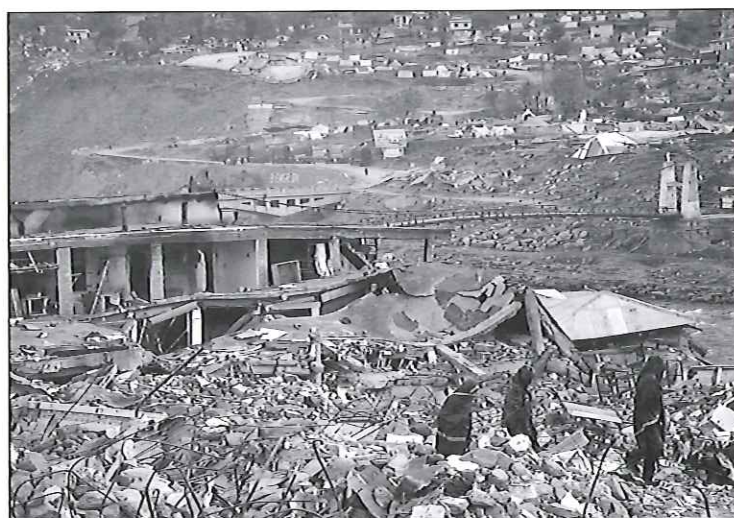
na afghaner som bott i flyktingläger i Pakistan i tjugofem år.

Ett tiotal meter in från vägen sitter **Haji Anwar** och ser på när spillrorna från hans hotell slås sönder. Armeringsjärnet vägs

VÄND!

Korrugerad takplåt som kommit med en pakistansk arméhelikopter lastas av i Makhan Mori.

Endast ruinhögar återstår i dag av staden Balakot.

FORTS.

och läggs sedan i en stor hög, vridet och hoptrasslat; det säljs sedan för 2 kr kilot. Han reser sig och stegar upp skolan, hotellet, basaren. Ljusbruna ögon tittar ut över den vita ansiktsmasken, "Vad ska vi göra? Vi måste ju gå vidare. När våren och värmen kommer kan vi börja bygga upp igen." Han förlorade 28 släktingar i jordbävningen.

Tebuden springer kors och tvärs med små tekoppar. Barn ställer sig på rad framför fotografer, journalister och katastrofturister. De har lärt sig att de kan ta betalt för att avbildas framför rasmassorna. Genom allt glider sakta stora glänsande stadsjeepar. Kontrasten är påtaglig.

Överallt ligger rester av livet före skälvet. Enstaka skor, skrivblock och en liten grön rygsäck prydd med felstavade varumärken från väst. Trasiga armband av färgat glas. Spruckna porslinsserverer, kläder, stolar. Ständiga påminnelser om människorna de tillhörde.

Skoaffären står fortfarande kvar, med skokartongerna staplade upp till taket. Längre ner, på andra sidan gränden, är tygaffären – liksom resten av basaren – borta. Där lukten av får och vedrök är kvar i de bruna filtarna. Basaren kommer tillbaka, men det kommer att ta tid.

Mängder av döda djur

En liten pojke med en trasig skottkärra snubblar och måste lasta om vedbitarna han hittat. Han rusar vidare förbi slaktaren som öppnat igen i ett litet plankskjul vid bron. I stora krokare utanför hänger en halv ko bredvid andra svåridentifierbara köttbitar.

Det dog väldigt många djur i jordbävningen. Två månader efter jordbävningen ligger bufflar och kor kvar utmed vägar och vattendrag, halvt begravda i jordskred. För folket som bor uppe i byarna är djuren livsviktiga. Även de vilkas boskap skonades kan tvingas att sälja djuren när de nu var-

Hela staden slås sönder i små bitar med släggor för att komma åt armeringsjärn, tegel, sten etc.

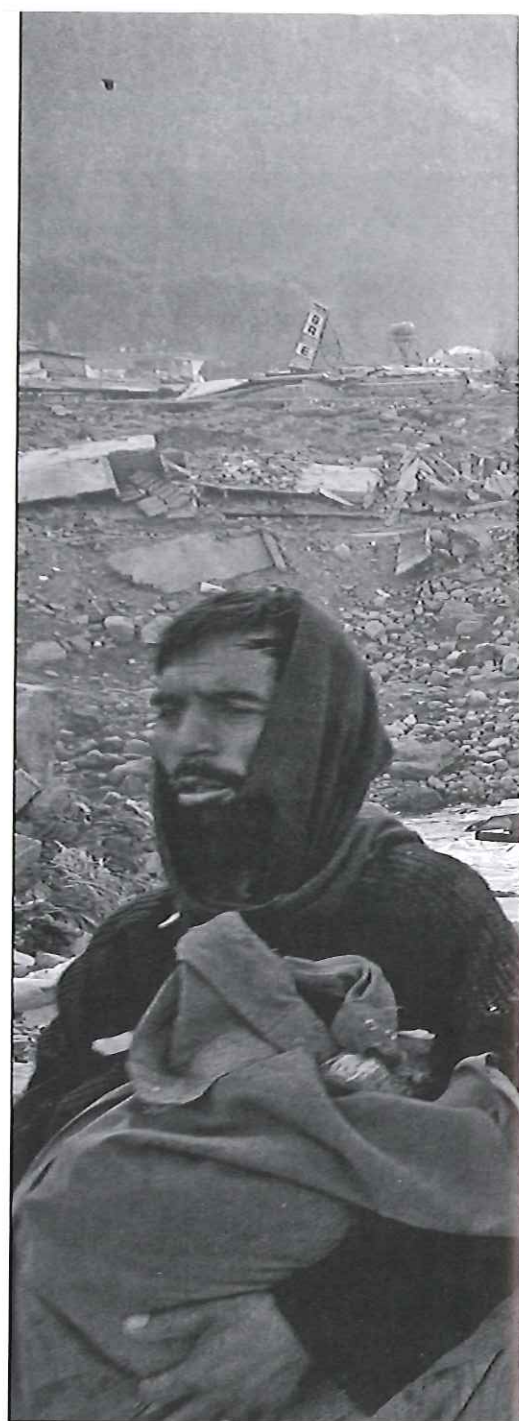
ken kan ge dem skydd eller mat till vintern.

Morgonen den 8 oktober stannade allt upp för miljontals människor, man fick släppa alla planer och ta var dag för sig. Inget är som det var före jordbävningen; ändå fortgår på något sätt det dagliga livet.

På marken, i små stånd, på vingliga kärror säljer affärsinnehavare det sista av de varor som kunde räddas från sina raserade affärer. En hög med jordnötter på en filt samsas med en sortering av handskar, skor och strumpor.

På flera håll arbetar barberare under bar himmel. Frisörstolen har grävts fram och några spegelskärvor ställts upp på en vägg. Skägg växer även under katastrofer.

Bland resterna av familjens järnaffär står bröderna **Danish** och **Yasir**. Ingen skadades när affären kollapsade, men nästan alla varor förstördes. Det är en kaotisk

scen; färgburkar har spillt sitt färgstarka innehåll över de grå betongblocken. Trasiga handfat och toaletsitsar, splittrade trähyllor, högar av verktyg och små metallbitar. Affären ska öppnas igen i ett par fraktcontainrar, där de bland annat ska sälja vedspisar och byggvaror.

Helikopterdrän i dalen

Ute på ett majsfält står svarta tavlan på ett staffli, försett med ett snirkligt alfabet. Skolan rasade ihop, men här finns eleverna kvar, även läraren. Några timmar om dagen sitter barnen i rader på den packade jorden och lär sig ord och siffror. Hittills har vädret varit fint, om än lite kallt på morgnarna. Men när vintervädret slår till stannar barnen hemma.

En helikopter flyger hem från skolan i händerna på en 8-årig pojke. Han har gjort den av kartong och säger stolt att han ska bli helikopterpilot när han blir stor. Han tittar upp, det går knappt en minut utan att ljudet av helikoptrar ekar i dalen. Marken vib-

FORTS. PÅ SID 6

Bedårande utsikt över Balakot mot söder

Tältlägret i Garhi Habib-Ullah sattes upp den 14 oktober av den pakistanska armén med hjälp av UNHCR och ett antal icke-statliga organisationer, som nu ansvarar för skolor och hälsovård.

FORTS.

rerar när de stora amerikanska chinookhelikoptrarna passerar. Det är det enda sättet att nå de många bergsbyarna som skurits av från omvärlden, och de flyger från gryning till kväll. Trots det stora behovet tackade Pakistan nej till Indiens erbjudande om helikoptrar på grund av militära säkerhetskäl. De ville inte att indiska piloter skulle spionera på det känsliga gränsområdet Kashmir.

Före jordbävningen hade vissa framsteg gjorts mellan Indien och Pakistan mot bättre relationer. När sedan skalvet inträffade såg många det som en öppning, en chans att bli vänner. I början verkade det också lossna, gränsen skulle öppnas och förhoppningarna var stora. Inte minst bland alla kashmirier som har familj på båda sidorna av Line of Control, de facto-gränsen som delar Kashmir mellan Indien och Pakistan.

Men på de få ställen som öppnades var det nästan bara hjälpsändningar som passerade gränsen. Trots den delade humanitära katastrofen som även drabbade indiska Kashmir visade det sig vara för svårt att släppa det förflutna och djupt insjunkna positioner.

Det börjar bli kväll, och Balakot töms sakta på folk. Solen sjunker ned i sydväst. Med den försvinner värmen som vatten ur ett badkar. Eldar tänds utmed vägen, den fräna lukten av brinnande skräp sticker i näsan. Röken rör sig längs med marken och klättrar långsamt uppåt bergssidan.

På natten kryper kylan in genom tältöppningar, regnet tränger lätt igenom tunnna tältdukar. Få av de tusentals tält som delats ut är gjorda för vinterbruk. Därför vin-

I vanliga fall får kvinnor och flickor bära vatten, ibland långt. Men nu är det på många håll ännu längre till vattnet: vattenledningar från källor till byarna har gått av, och på en del håll har källorna täppts till, torkat efter skalvet.

terbonas många tält i efterhand med plastskynken, plåt och trä.

Tältläger har vuxit upp runt varje krök, och tälten står tätt intill varandra. Den packade jorden blir snabbt till lera när det börjar regna. Lägren får betraktas som en tillfällig nödlösning med stora sociala problem och hälsorisker. Inte bara den fysiska infrastrukturen har skadats i jordbävningen, även den sociala då storfamiljer splittas eller tvingas ner till trånga läger. Luftvägs- och diarrésjukdomar, särskilt bland barn, är på uppgång.

Vedeldar tänds igen, tidigt, innan ljuset kommer. En halv måne dröjer kvar högt i den bleka himlen och inväntar solen. Frost ligger kvar länge och solen måste klättra högt över bergen innan värmen når dalgången.

Det börjar röra sig i stan igen, bland de nyss så tysta ruinerna anländer folk för ännu en dags arbete.

Marcus Svensson, text och foto

Ökat anseende för militanta rörelser

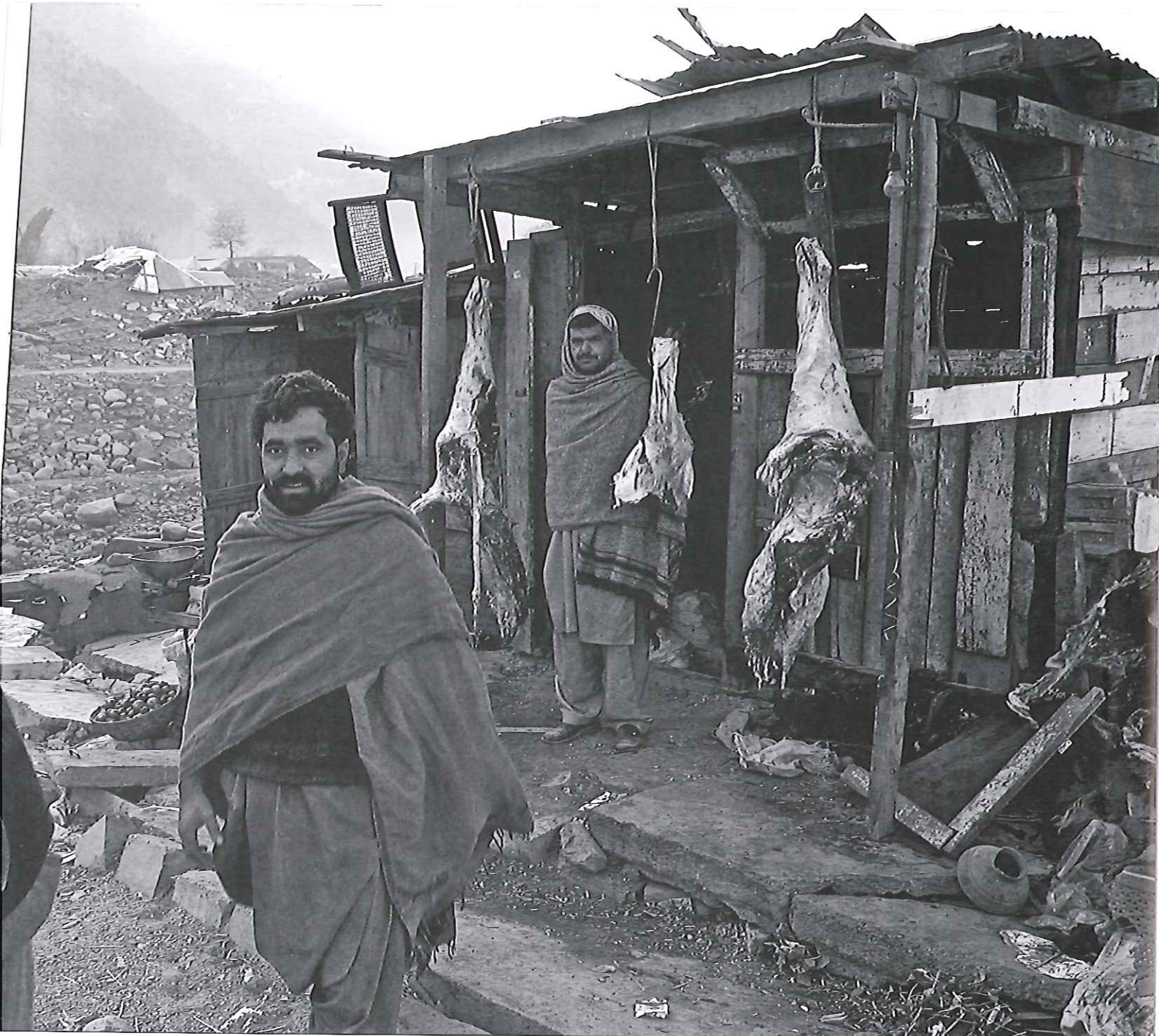
Flera förbjudna religiösa militanta organisationer i Pakistan har arbetat hårt för att hjälpa dem som föll offer för den fruktansvärda jordbävningsskatastrofen. Och genom sitt arbete har organisationerna förbättrat sitt anseende hos befolkningen.

– Vi lovordar dem eftersom de kom hit till och med innan militären. De tog hand om döda kroppar och drog fram hundratals skolbarn från rasmassorna kring skolorna. Det säger **Gul Zameer**, sjukvårdsarbetare i Balakot, på frågan om vilken roll Jamaat ud Dawa, huvudorganisationen bakom den förbjudna militanta gruppen Lashkar-e-Toiba (Guds soldater), spelade efter katastrofen.

– Vår organisation var den första som bidrog med hjälp och sjukvårdsläger i de jordbävningssdrabbade områdena, säger **Salman Shahid**, ordförande för Jamaat ud Dawa, JD. Landets president general **Pervez Musharraf** har offentligt medgett att det omedelbart efter katastrofen uppstod ett slags vakuum, som sedan fylldes av militanta organisationer.

Direkt efter jordbävningen försökte tusentals frivilliga pakistanier bege sig till de drabbade områdena för att hjälpa till, och många startade insamlingar för att bidra med pengar. De frivilliga insatserna ebbade dock snabbt ut, mycket beroende på bristande resurser och dålig styrning. Det var bara de militanta grupperna som lyckades fortsätta med sina hjälpinsatser.

Ashfaq Yusufzai/IPS

Slaktare i Balakot.

Hård kritik mot att armén leder återuppbyggnaden

Pakistans armé kritiserades först för att inte agera tillräckligt snabbt med att bistå överlevande efter jordbävningen den 8 oktober 2005. Nu hörs skarp kritik mot att armén också flera månader efter katastrofen behöll kontrollen över återuppbyggnadsarbetet, som till stor del bekostas av det internationella samfundet.

Internationella och lokala enskilda organisationen kräver större insyn och större folkligt deltagande i återuppbyggnadsarbetet. Samtidigt har pakistanska oppositionspartier anklagat landets regering, som kontrolleras av militären, för att kringgå parlamentet i planering och kontroll av det långsiktiga återuppbyggnadsarbetet.

Det internationella samfundet har utlovat sex miljarder dollar till återuppbyggnaden av det förstörda området. Hälften av pengarna kommer i form av lån från inter-

nationella finansinstitutioner, resten är donationer.

Minst 75 000 människor dog i skavet och 300 000 blev hemlösa. Den drabbade regionen ligger i ett militärt känsligt område – mellan den omtvistade indiska delen av Kashmir och Afghanistan.

Inom en vecka efter jordbävningen skapade regeringen en myndighet för återuppbyggnaden, kallad *Earthquake Reconstruction and Rehabilitation Authority*, ERRA. Myndigheten leds av en general och av arméns chefsingenjör.

Även den federala räddningskommissionen, FRC, vid premiärministerns sekretariat har lämnats över till en generalmajor. Och på lokal nivå drivs hela räddnings- och återuppbyggnadsarbetet av militärer – de lokala regeringar och myndigheter som enligt lagen har mandat att sköta uppgiften har åsidosatts.

Krav på större lokalt engagemang restes på en internationell givarkonferens i Islamabad i slutet av november. Enligt en tjänsteman från EU, som vill vara anonym, så är flera givarländer inte bekväma med att lämna över pengar till militären när det saknas tydliga mekanismer för hur de ska redovisas och vem som bär ansvaret.

Vid givarkonferensen sade ordföranden för Asiatiska Utvecklingsbanken, **Haruhiko Kuroda** att banken kommer att kräva garantier mot korruption. Regeringen har initierat en parlamentarisk kommitté som ska övervaka återuppbyggnaden, men kommitténs makt är begränsad. Oppositionsledare avfärdar den som kosmetisk och tandlös och kräver att ERRA och FRC överlämnats till civil kontroll.

Muddassir Rizvi/IPS

Genèvesamtalen bryter dödläget i Sri Lanka

Sri Lankas haltande fredsprocess ser ut att kunna släppa kryckorna. Efter ett par månader fyllda av våld har marksituationen förbättrats markant sedan parterna bestämt sig för att börja prata med varandra igen.

Norske fredsmäklaren Erik Solheim har onekligen fått en lyckad start på 2006.

Genom februarisamtalen mellan Sri Lankas regering och LTTE (Liberation Tigers of Tamil Eelam) i Schweiz har alplanet seglat in som en viktig besättningsmedlem i fredsprocessen. Sedan tidigare innehar givetvis Norge en viktig funktion, men vårt grannland har gott stöd av Japan, USA och EU. Alla fem skandinaviska länder har också fredsobservatörer i SLMM (Sri Lanka Monitoring Mission). Dessutom spelar Indien och Kanada viktiga biroller.

Samtalen hölls i Chateau De Bossey i Celigny, 15 kilometer utanför Genève. LTTE:s chefsförhandlare **Anton Balasingham**, med sammanbitet ansiktsuttryck, syntes skaka hand med en leende chefsförhandlare för regeringens sida, minister **Nimal Siripala de Silva**.

– Även om parterna var oförmögna att nå koncensus i all frågor, så kunde vi återuppbygga förtroende, vilket är ett måste för att kunna hålla framtida förhandlingar, sa de Silva, enligt Daily News.

Nöjd med utgången

Även President **Rajapakse** sa i ett uttalande att han var mycket nöjd med utgången. Och Anton Balasingham uttryckte att samtalen kring vapenvilaavtalet kan leda till en bättre situation i de våldsdrabbade norra och östra delarna av Sri Lanka. Under december och januari dödades över 150 människor i våldsdåd.

– Regeringen har gått med på att implementera en klausul gällande paramilitära grupper. Det är ett gott tecken, sa Balasingham till AFP.

Viss dramatik ägde rum under samtalen i slottets salar. Tigernarna hotade i ett tidigt skede med att lämna samtalen om regeringens företrädare insisterade på att omförhandla hela vapenvilaavtalet. Så blev aldrig fallet.

Ett något urvattnat gemensamt uttalande klargör att parterna verkligen ska följa avtalet. De norska fredsmäklarna hade svårigheter att få parterna att enas kring ordalydelsen.

Sprickan mellan de stridande parterna kvarstår. Det framgår inte minst genom att de höll separata presskonferenser.

Det mest positiva tecknet är att parterna har bestämt att fortsätta prata med varandra. Kommande samtal är planerade att hållas 19-21 april, även då i Celigny.

Stabilare position

President **Rajapakse** som nu leder UPFA-regeringen sitter i en betydligt stadigare maktposition än UNP-ledaren **Ranil Wickremesinghe**, som var premiärminister från slutet av 2001 till nyvalet 2004. **Rajapakse** kan räkna med stöd av stora delar av UNP om han vidtar åtgärder som verkligen för fredsprocessen framåt.

Största hotet kommer inifrån koalitionen. De marxistiska, singalesnationalisterna i JVP har framstått som de stökiga eleverna som sitter längst bak i klassrummet, vippar på stolen, gapar och stör ordningen. JVP berömmar nu delegationen som företrädare UPFA-regeringen. Enligt JVP har den fört fram viktiga synpunkter om LTTE:s brott mot vapenvilan.

UNP-ledaren **Ranil Wickremesinghe** flåsades under sin tid på premiärministerposten hela tiden i nacken av president **Kumaratunga**, som slutligen också fällde honom genom ett kuppärtat maktövertagande i november 2003.

Ett problem under de sex fredssamtalen 2002-2003 var att få representanter för Colombos medieorganisationer fanns på plats. UPFA-regeringen försökte genom att sätta upp ett mediecenter i Colombo sprida kunskap om samtalen.

Erik Solheim har under årens lopp

En tamilsk polisman som var anhängare till EPDP har skjutits till döds i Batticaloa, förmodligen av LTTE. Han är bara ett av många offer i konflikten som fortsatt efter det att vapenvilan undertecknades i februari 2002.

möts av stor misstänksamhet från många på den singalesiska sidan. Men kanske håller opinionsvindarna på att vända till Solheims favör. Han kan vara nöjd med att förmodligen de stridande att träffas för att sitta ned och prata.

– Parterna tar ett litet men mycket viktigt steg mot att föra fredsprocessen tillbaka på rätt spår. Och vi förväntar oss att de kommande förhandlingarna blir tuffa, sade Solheim till AFP.

LTTE beskylls för mordet

Det var stundtals hårda ordalag. Polischefen **Chandra Fernando** sade att LTTE ligger bakom mordet på förre utrikesministern, **Lakshman Kadirgamar**. Fernando gav namnet på mördaren och visade fingeravtryck.

Balasingham svarade att tigerutbrytaren **Karunas** väpnade grupp var inblandad och att det finns dubbelagenter. LTTE vill säkerligen försöka rädda skinnen inför EU. Mordet har starkt bidragit till reseförbudet till EU-länder för LTTE-medlemmar. En svartlistning som terroristorganisation ligger nära.

Regeringssidan lyfte givetvis fram tigernarnas våldsdåd, men utelämnade mord på tigersympatisörer. Journalisten **Taraki** och parlamentsledamoten **Joseph Pararajasingham** eliminerades sannolikt av väpnade tamilska grupper, understödda av regeringen.

För betraktare med insyn i Sri Lankas krigsdrabbade delar är det uppenbart att Sri Lankas regering och dess väpnade styrkor hjälpt paramilitära grupper att föra ett skuggkrig mot LTTE. Och den förra regeringen stöttade "LTTE-översten" **Karunas**

En svartlistning av LTTE som terroristorganisation ligger nära

FORTS.

revolt. Härskas genom att söndra är ingen ny taktik i Colombo. Tigrarna har inte lagt fingrarna emellan när det gäller att slå tillbaka. Redan efter tillbakadragandet från fredssamtalen i april 2003 tilltog deras väpnade aktioner mot medlemmar av tamilska paramilitära partier.

I januari hotade skuggkriget vapenvilan. Om överenskommelserna vid samtalen implementeras kan våldsspiralen brytas. Om inte ser Sri Lanka förmodligen en nystart på kriget.

I efterspelet till samtalen har Anton Balasingham uttryckt missnöje över att regeringsidan sagt att parterna kommit överens om tillägg till vapenvilaavtalet. Inga tillägg har gjorts, enligt LTTE. Och Karuna har i en intervju sagt att hans grupp inte tänker lämna ifrån sig sina vapen.

Händelserikt år för Solheim

Senaste halvåret har varit ovanligt händelserikt för den norske fredsmäklaren. I oktober utnämndes Solheim till minister för internationell utveckling i den nya norska röd-gröna regeringskoalitionen. Parallellt med det dagliga politiska arbetet har han arbetat för att lösa knutarna i Sri Lankas fredsprocess.

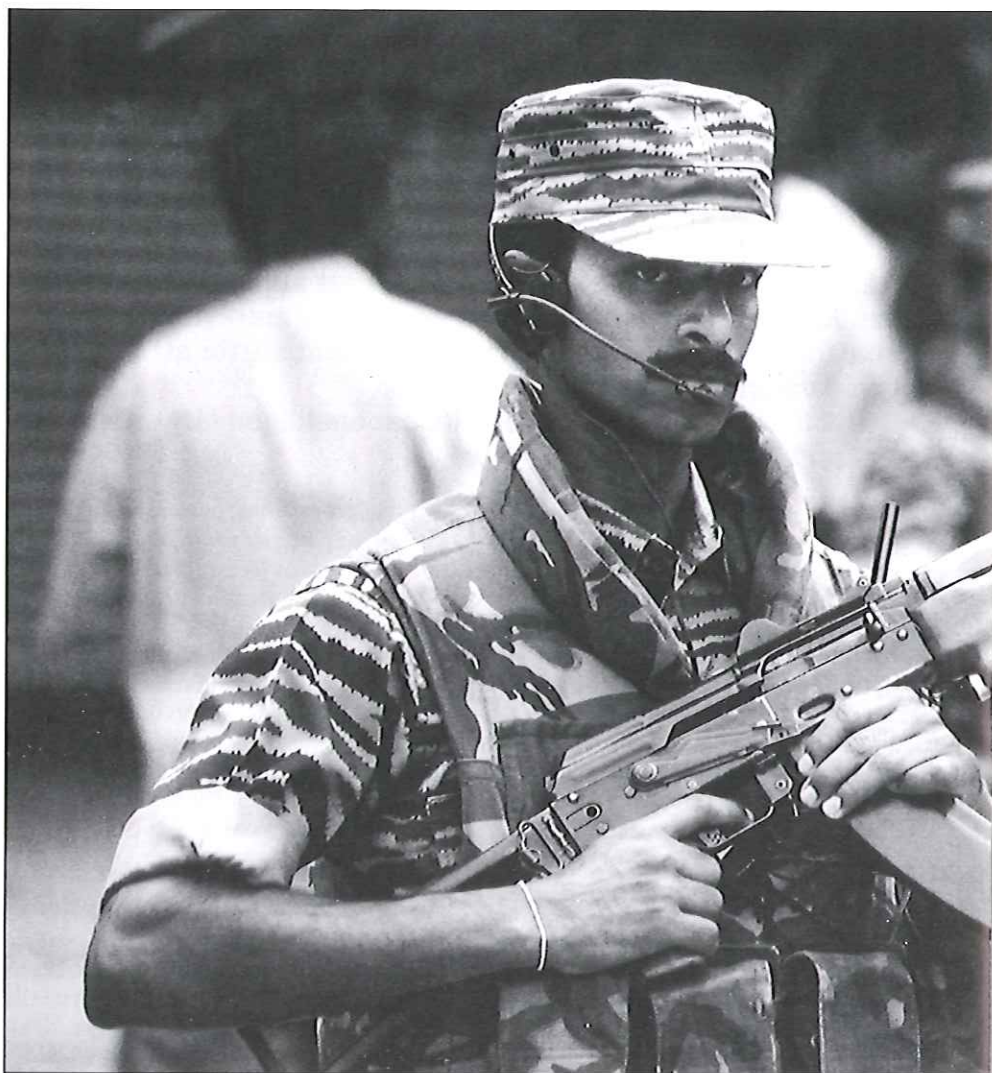
Efter att Solheim fick klartecken för samtal kring vapenvilan vid mötena i slutet av januari med president Rajapakse och senare tigerledaren **Veluppillai Prabhakaran** har försvarshögkvarteret inte fått in några rapporter om fientliga attacker. Men enligt Sunday Times of Sri Lanka har LTTE fortsatt smugla vapen även efter datum fastställdes för samtalen i Genève.

Många källor rapporterar om intensiv pengainsamling av LTTE-aktivister runt om i Europa. I de norra och östra delarna av Sri Lanka har gerillan trappat upp förberedelserna för ett "fjärde Eelam-krig".

I Trincomalee uppmanas civilbefolk-

Opinionsvindarna svänger till Solheims favör. Han kan vara nöjd med att ha förmått de stridande att sitta ned och samtala.

Mycket talar för att LTTE står välrustade inför en eventuell nystart på inbördeskriget.

ningen bygga bunkrar. I Mannar har civilbefolkning tränats i vapen användning. Rekryteringen av soldater har fortsatt. Tusentals tamiler har flyttat från regeringskontrollerade delar till tigerkontrollerade Wann.

Frågan alla ställer sig är om LTTE bara vill sätta skräck i Colombo eller om det finns verkligt menade avsikter att föra ett nytt krig. Svaret finns hos tigerledaren Prabhakaran.

Johan Mikaelsson,
text och foto

Tamilsk politiker mördad på julafton

□ Vid den traditionella midnattsmässan i Batticaloa sköts TNA-parlamentarikern **Joseph Pararajasingham** till döds. Enligt ögonvittnen utfördes mordet av medlemmar av Karunas grupp. Pararajasingham och partierna inom den tamilska nationella alliansen står bakom tigrarna. Pararajasingham som blev 71 år har under alla år som politiker verkat i såväl Colombo som krigsdrabbade Batticaloa.

Blodiga mån

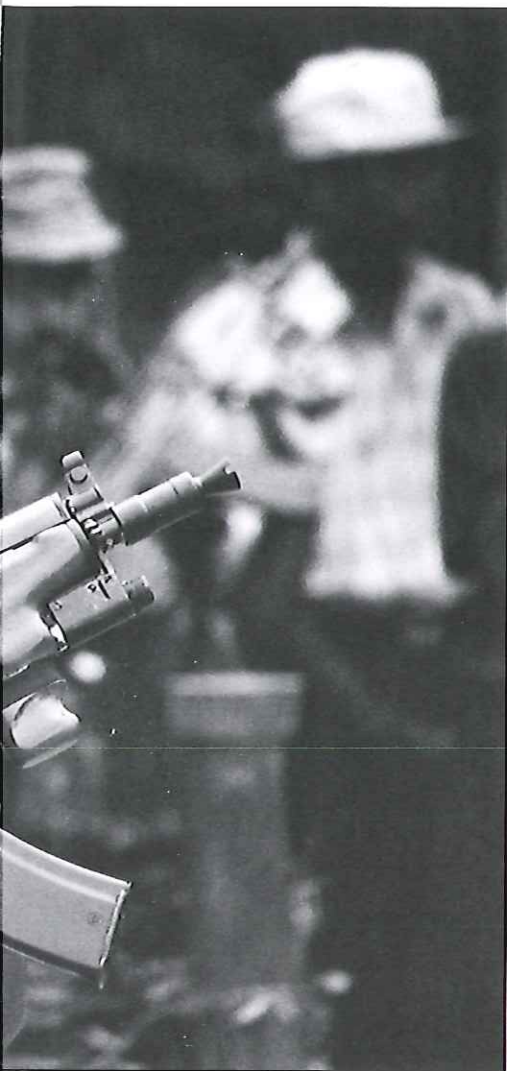
De som tidigare tvivlade på Rajapakses möjligheter att gripa sista halmstrået för fred har börjat omvärdera honom.

De tamilska tigrarnas uppmaning till bojkott av presidentvalet den 17 november förde förmodligen **Mahinda Rajapakse** till makten. Dagarna efter valet uttryckte, enligt BBC, många civila sin oro för framtiden.

Detta eftersom den nya regeringen och presidenten backas upp av hårdföra singalesnationalister. Såväl JVP som buddhistmunkarna i JHU argumenterar för en hård linje mot tigrarna.

Våldet trappas upp

Efter Rajapakses makttillträde trappades våldet upp i de norra och östra delarna. I en serie attacker, många utförda med splitterminor dödades sammanlagt cirka 80 regeringssoldater. LTTE förnekade inblandning och hävdar att det var civila motståndsgupper som utfört dåden. Alla med

Fem tamilska studenter "avrättade" i Trincomalee

□ Fem ungdomar i Trincomalee, alla studenter, hittades den 2 januari i år skjutna i huvudet.

Bevis i en pågående utredning pekar nu på att poliser och kommandosoldater ligger bakom "avrättningarna". Misstankar finns mot elva soldater från specialstyrkorna (STF) och två polismän. Dessa hålls i arrest och deras vapen undersöks för att säkra spår.

Tamilska hjälparbetare kidnappade nära Welikande

□ Medlemmar av hjälporganisationen TRO (Tamil Rehabilitation Organisation) kidnappas den 31 januari. Några har släppts men fortfarande är sju av dem försvunna.

Enligt de frisläppta TRO-medlemmarna var det en väpnad grupp tamilska män som kidnappade dem.

Men polisen är ovetande om de två incidenterna, som ska ha ägt rum i närheten av Welikande i östra Sri Lanka. Och många frågor kring kidnappningarna står obesvarade.

Flera väpnade tamilska grupper, inklusive den forne LTTE-översten Karunas grupp, har hotat TRO-medarbetare. TRO säger sig vara en fristående hjälporganisation, men samarbetar med LTTE i de norra och östra delarna av Sri Lanka.

Enligt LTTE:s politiske ledare **Thamilchelvan** hotade kidnappningarna samtalen om vapenvilan.

Trålare på smuggeluppdrag sprängs av lankesiska flottan

□ En trålare sprängdes den 11 januari i sundet mellan Indien och Sri Lanka. När två soldater från Sri Lankas flotta bordade båten fann de att den smugglade material ämnade för LTTE. En soldat och minst fyra personer ombord på båten omkom vid en kraftig explosion och efterföljande brand. Enligt Sunday Times visar en första utredning att trålare från de södra delarna i Sri Lanka hyrts in av LTTE för att föra smuggeluppdrag.

Fem explosioner i Colombo

□ Samtidigt som Erik Solheim befann sig i Kilinochchi för att samtala med tigerledaren **Prabhakaran** hördes flera kraftiga explosioner i Colombo. Fem sprängladdningar detonerade mellan åtta och nio på kvällen vid järnvägsspåret i Mount Lavinia och på andra platser där inga människor befann sig. De orsakade minimal materiell skada. Men många människor skrämdes. De fruktade att det handlade om nya sprängattentat.

"LTTE-major" dödad vid attack

□ Några dagar efter Erik Solheims visit i Sri Lanka dödades en "major" inom LTTE vid en attack i Batticaloa. Enligt LTTE var det en grupp beväpnade paramilitärer som utförde attacken i tigerkontrollerat område. Efter attacken ska också armén ha beskjutit LTTE-positioner med artilleri och granatkastare. Armétalesmän förnekar att armén utfört någon attack.

Räder efter presidentvalet i november

insyn i markförhållandena i Sri Lanka inklusive SLMM (Sri Lanka Monitoring Mission) förstår att det inte stämmer.

Efter sprängattentaten sattes regeringsstyrkorna vid frontlinjerna i högsta stridsberedskap. I Colombo utbröt panik på många platser sedan rykten spridits om förestående terroristattacker.

Räder i tamilområden

Soldater utförde räder i tamilbefolkade stadsdelar i Colombo. Hundratals tamiler togs in till förhör och tiotals hölls kvar för misstänkt samröre med tigrarna.

Våldet mot civila särskilt i de regeringskontrollerade delarna av Jaffna trappades upp efter presidentvalet. Människorättsorganisationer i Jaffna vittnar om svåra förhållanden och en allt räddare civilbefolkning. Flera sexuella övergrepp av militärer mot tamilska kvinnor har rapporterats från regeringskontrollerade delar, främst Jaffna.

I Batticaloa har det varit spänt länge. Så gott som dagligen har det rapporterats om nya mord. Vapen säljs billigt. Och tiotu-

sentals människor lever i frustration. Tsunamin gjorde allt värre. En av SYDASIENS källor i Batticaloa vittnar om en situation utan något hopp.

– Båda civila och tigersoldater resonerar att det inte spelar någon roll om det blir krig. De har inget att förlora.

SLMM varnade i december och januari i ovanligt starka uttalanden för att vapenvilan var i allvarlig fara. Sedan SLMM-kontoret i Batticaloa utsattes för ett bombattentat uttryckte fredsobservatorerna också tvekan till att deras säkerhet kunde garanteras.

SLMM har för övrigt nu fått en svensk chef. **Ulf Henriesson**, överste av första graden med flera långa internationella uppdrag bland meriterna, tar över efter norske **Hagrup Haukland**.

Arbetar för högtryck

Den internationella diplomatin arbetade för högtryck. Sändebud från de särskilt engagerade länderna reste till Sri Lanka för att försöka förmå regeringen och gerillan att enas kring en plats för att samtala.

Efter fredssändebudet Erik Solheims resa till Colombo och Kilinochchi har situationen förbättrats markant. Den 25 januari fastställdes datum och ort för samtal mellan regeringen och LTTE.

"Ge mig chansen"

Men parterna står långt ifrån varandra. Rajapakse sa i en intervju i mitten av februari att Sri Lanka måste förbli enat och att bara visst självstyre för tamilerna kan medges. Reaktionen från tigrarnas separata de-facto-administration med säte i Kilinochchi lät inte vänta på sig.

Rajapakse sa senare i en intervju med den tamilska tidningen Sudar Oli, som även läses av tigrarna i Wannu (citater från Sunday Times of Sri Lanka):

"Vi vill ha en enad stat. LTTE vill ha Eelam. Vi kanske hamnar någonstans mitt emellan. Låt oss börja om från början. Jag är i första hand realist. Ge mig i alla fall chansen".

Johan Mikaelsson

Hårda ord mot milisledare när afghanskt parlament öppnades

Den kvinnliga parlamentarikern Malali Joya kritiserade under öppnandet av Afghanistans nya parlament, att flera milisledare är medlemmar i parlamentet.

Detta parlaments framtid är mörk eftersom krigsherrar, knarkkungar och andra vars händer är fläckade av blod deltar, sade Joya till pressen. Detta är inte första gången Joya kritiserar att krigsherrar tillåts delta i det demokratiska arbetet i Afghanistan efter talibanerna. 27-åringen är hotad till livet och har tolv livvakter anställda.

Exkungen på plats

Den 19 december 2005 samlades för första gången på 30 år ett parlament i Afghanistan och dagen därefter valde de 349 medlemmarna i de två kamrarna talmän. USA:s vicepresident Dick Cheney, Afghanistans före detta kung Zahir Shah, ett stort antal ambassadörer och organisationer deltog vid det historiska tillfället.

Utmaningarna som parlamentarikerna står inför är enorma. Parlamentet består av allt från före detta krigsherrar och milisle-

Första arbetsdagen för Afghanistans nya parlamentsledamöter, en brokig skara människor,

dare, dissidenter från talibanregimen, kommunister, religiösa ledare och kvinnor.

Parveen Durrani, parlamentariker från Kuchi-stammen, betonade under sin första arbetsdag vikten av att skapa enighet bland parlamentarikerna kring sin viktiga uppgift. Hon sa att två akuta problem som måste åtgärdas är att skapa arbeten för landets unga och att skapa ökad säkerhet och fler möjligheter för landets kvinnor.

En annan av parlamentets kvinnliga ledamöter, Fahima Ahmadzai, säger att hon prioriterar ekonomisk utbildning, minskad fattigdom och ökad säkerhet.

I sitt första tal till parlamentet talade

även Afghanistans president Hamid Karzai om de utmaningar landet står inför. Han lovade att fortsätta kampen mot terrorism, korruption, fattigdom och narkotikahandel. Han talade också om de framsteg och det arbete regeringen gjort: antagande av en konstitution, bildandet av en nationell armé, förra årets presidentval och därefter parlamentsvalet den 18 september.

Vädjan om världens stöd

Presidenten vädjade också till omvärlden om att ge regeringen större förtroende. Av de pengar som omvärlden avsatt till återuppbyggnad av Afghanistan har regering-

Opiumodlingen minskade i fjol – men oro

För första gången sedan 2001 minskar produktionen av opium i Afghanistan. Men experter varnar för att narkotikaodlingarna snabbt kan öka igen under nästa år – om inte landet gör verkliga framsteg mot en hållbar ekonomisk utveckling.

Enligt FN:s senaste rapport minskade opiumfältet i Afghanistan med 21 procent under 2005. Var femte opiumodling har under året ersatts med legala grödor,

och den totala arealen opiumodlingar har sjunkit från 134 000 hektar 2004 till 104 000 i nuläget.

Enligt FN-studien valde närmare 50 000 afghanska bönder att inte så frön till opiumvallmo förra året eftersom de var rädda för att deras fält skulle förstöras, samt på grund av de kampanjer som drivits mot produktionen.

Samtidigt visar rapporten att själva produktionen av opium bara sjönk med två procent under perioden, till 4 100 ton. Detta beror på gynnsamma väderförhållanden, samt att få växtsjukdomar grasserat

– vilket resulterat i ovanligt höga skördar per odlad hektar.

Den första omfattande kampanjen för att förstöra odlingarna inleddes i samband med 2004 års sådd, och på hösten beordrade landets regering provinsmyndigheterna att förstöra opiumfält.

Antonio Maria Costa, chef för FN-kontoret mot narkotika, UNODC, säger till IPS att han nu främst oroar sig hur hållbar utvecklingen är – och om produktionen kommer att fortsätta minska även kommande år.

Costa påpekar att det internationella

FOTO: LARS EKLUND

Själv mord enda utvägen för många afghanska kvinnor

Trebarnsmamman **Gul Zarina** i staden Ghazni vill skiljas från sin man. Hon hävdar att hennes makes familj kränker och misshandlar henne.

– Min svärfar låste in mig i ett mörkt rum utan mat och vatten i tre dagar när jag sa att jag ville ta ut skilsmässa från min man. De kommer inte att ge mig skilsmässa av rädsla för att jag begär en del av deras mark, säger hon.

Hon hävdar att hennes svärfar de senaste fyra åren har tvingat henne att skilja sig från en av hans söner och gifta sig med en annan. Nu har hon vänt sig till kontoret för kvinnofrågor i provinshuvudstaden Ghazni för att be om hjälp.

Personalen på kvinnokontoret säger att i genomsnitt tre kvinnor om dagen vänder sig till dem och ber om hjälp. Kontorets chef **Shukria Wali** säger att de försöker få kvinnorna och deras män att göra upp i godo.

FN:s rapportör om våld mot kvinnor, **Yakin Erturk**, har uttryckligen sagt att tjänstemän vid landets kvinnokontor inte bör skicka tillbaka misshandlade och kränkta kvinnor och flickor tillbaka till deras familjer om deras säkerhet inte kan garanteras.

– Våldet måste upphöra. Man måste agera nu för att skydda kvinnor och spara liv om regeringen ska vinna legitimitet och trovärdighet, sa **Yakin Erturk** förra sommaren.

Sanktionerat av talibanerna

Förtrycket av kvinnor blev statligt sanktionerat efter att talibanrörelsen tagit makten i Afghanistan 1998. Flickor över åtta års ålder förbjöds exempelvis från att gå i skola och kvinnor fick inte yrkesarbete.

Efter att USA och dess allierade störtat talibanerna 2002 väcktes hoppet om att situationen för de afghanska kvinnorna skulle förbättras.

Men fortfarande är våldtäkt, mord, tvångsäktenskap och misshandel vanliga brott som landets kvinnor utsätts för. Och

de flesta brott mot kvinnor utreds varken rutinmässigt eller systematiskt, enligt en rapport från Amnesty International från 2005.

Våld mot kvinnor är accepterat i stora delar av samhället och regering och rättsväsende tar inte itu med frågan. I stället åberopas samhällets attityder i religionens eller traditionens namn för att rättfärdiga att kvinnor förvägras sina fundamentala rättigheter, skriver Amnesty i rapporten.

Enligt rapporten så har antalet tvångsäktenskap i landet ökat och vissa kvinnor ser ingen annan utväg än att ta livet av sig. Chefen för kvinnokontoret i Ghazni, **Shukria Wali**, erkänner för **Pajhwok Afghan News** att antalet kvinnor som tar sina liv tycks vara högre än någonsin.

Bränner sig till döds

Senast i mitten av januari brände en 18-årig kvinna sig till döds i Omri-distriktet i Ghazni. Brottsutredaren **Wakil Kamyab** säger att han misstänker att en familjefejd ligger bakom självmordet. **Abdul Razaq Azizi**, som är ansvarig för provinsens avdelning för mänskliga rättigheter, säger att de försöker att ta reda på orsaken men att ingen officiell utredning har inletts eftersom det handlar om självmord, och inget brottsfall.

– Dessa flickor bränner sig till döds eftersom de inte har något annat sätt att komma undan våldet, sa FN-rapportören **Yakin Erturk** när hon kommenterade liknade fall i Herat förra sommaren.

Våldet drabbar även kvinnor i högre samhällsklasser. I november 2005 misshandlades universitetsstudenten och den kända poeten **Nadia Anjuman** till döds av sin man. Paret bodde i staden Herat i västra Afghanistan. Provinsens polischef **Nisar Ahmad Paikar** säger att **Nadia Anjuman**s make har gripits för mordet.

**Sher Ahmad Haidar/
Pajhwok Afghan News**

varav flera är före detta krigsherrar.

FOTO: SHAH MARAI, AFP/PRESSENS BILD

en bara kontrollen över 22 procent, resten kontrolleras av ickestatliga organisationer.

Samtidigt som parlamentet samlades för första gången genomfördes flera attentat mot den nya demokratin. Samma dag sköt beväpnade män ihjäl en domare i Sangeen-distriktet i provinsen Helmand och dagen därpå skadades fyra personer, varav tre kom från den italienska fredsbevarande styrkan, när en bil fylld med sprängämnen körde in i deras fordon i Herat-provinsen.

IPS/Pajhwok Afghan News

för framtiden

samfundet måste se till att regionerna får bättre resurser, samt att pengarna verkligen når fram till bönderna. Det enda som på lång sikt kan garantera att narkotikaproduktionen minskar är att Afghanistan utvecklas, menar Costa.

– Utveckling betyder investeringar, nya vägar, bevattningsanläggningar, skolor och sjukhus. Utvecklingsbistånd kan leda till en övergång till andra grödor.

Afghanistan står för 87 procent av allt opium som produceras i världen.

Eulàlia Iglesias/IPS

USA:s flygangrepp orsakar ilska och misstänksamhet i Pakistan

Minst 18 människor dödades under USA:s raketangrepp mot byn Damadola i närheten av den afghanska gränsen i Pakistan i mitten av januari. Ännu en aktion som underblåser religiös fanatism i Pakistan och allvarligt skadar USA:s relationer till landet.

Många av invånarna i Pakistan är motståndare till den militäre presidenten **Pervez Musharraf**s samarbete med USA i kriget mot al-Qaida. Flera av terrororganisationens ledare misstänks befinna sig i gränsområdet mellan Pakistan och Afghanistan. Målet för flygräden uppges ha varit **Ayman al-Zawahiri**, al-Qaidas andreman, som enligt underrättelseinformation skulle ha varit på besök i byn för att fira den muslimska högtiden Eid.

– Nu tar de islamistiska partierna åt sig äran för de protester som genomförs efter flygangreppet, och de driver en kampanj som är riktad lika mycket mot USA som mot Musharraf, säger **B. M. Kuty**, partisekreterare för Pakistans arbetarparti till IPS efter flygangreppet.

– Amerikanerna måste lära sig att förstå den politiska situationen i Pakistan bättre.

Angreppet fördömdes

Enligt pakistanska källor finns det ingenting som tyder på att al-Zawahiri fanns bland dem som dog i flygangreppet. Attacken skapade en proteststorm runt om i landet. Dagen efter deltog tiotusentals pakistaniumer i olika anti-amerikanska protester. Även företrädare för regimen fördömde angreppet.

Attacker inne i Pakistan "kan inte tolereras", sade premiärministern **Shaukat Aziz** innan han själv reste iväg till USA, på ett sedan tidigare inplanerat besök.

– Pakistan är engagerat i kampen mot terrorism men vi kan naturligtvis inte acceptera aktioner i vårt land, sa Aziz.

USA har 20 000 soldater utposterade i Afghanistan som samarbetar med pakistanska styrkor i det som kallas "Operation Enduring Freedom". Syftet är att krossa återstoden av al-Qaida och talibanrörelsen. Men den amerikanska styrkan har inte rätt att operera på pakistanskt territorium.

Flygattacken mot Damadola är dock inte första gången som USA gör räder in i Pakistan, vilket fått många pakistaniumer att rasa mot både Musharraf's regim och mot USA.

Det är överträdelser mot Pakistans su-

När president George W Bush kom på statsbesök till Pakistan den 4 mars nöttes han av tusentals demonstranter på gatorna i bland annat Lahore. Här trampar de på en affisch av den amerikanske presidenten.

FOTO: AP/SCANPIX-PRESSENS BILD

veränitet som utförs av en makt som säger sig vara vänligt inställd till landet, något som därför är svårsmält för pakistanierna. En faktor som ytterligare förvärrat saken är att USA försvarat aktionen och inte givit några löften om att en liknande attack inte kan ske igen.

Mer ansvar i Afghanistan

USA:s utrikesminister **Condoleezza Rice** vägrade exempelvis under en presskonferens svara på frågan om en liknande aktion är möjlig i framtiden. Allt hon sade var att al-Qaida och talibanerna inte är "människor som kan hanteras lättvindigt".

Flera pakistanska analytiker spekulerade kring vad det var som Aziz egentligen skulle göra i USA. En av spekulationerna går ut på att USA vill lägga på Pakistan mer ansvar för utvecklingen i Afghanistan, eftersom Washington har fullt upp i Irak.

– Det verkar som amerikanerna har bestämt sig för att koncentrera sig mer på Irak än på Afghanistan, dit de har kallat Nato-trupper, säger säkerhetsanalytikern och kommentatorn **A. R. Siddiqui**.

– Det finns en oro här för att Pakistan snart kommer att få överta jobbet med att

förstärka Nato-trupperna i särskilt farliga och avlägsna områden dit Nato ogärna skickar sina egna soldater, säger Siddiqui.

Nato har i dag 9 000 soldater i Afghanistan och leder den Internationella ISAF-styrkan där. För några månader sedan lovade Nato dessutom att skicka ytterligare 6 000 soldater som ska ersätta de 4 000 amerikanska soldater som ska resa hem.

– Pakistan har inte råd att bli för djupt involverat i Afghanistan. Det skulle öka många afghaners ogillande – till och med hat – mot Pakistan. Pakistans tidigare erfarenheter i Afghanistan borde vara avskräckande, säger Siddiqui.

Frustrationen tilltar

Siddiqui fruktar att de afghanska problemen sprider sig in på pakistanskt område – vilket har skett tidigare. Den omfattande frustrationen och ilskan som USA:s angrepp väckt på pakistansk mark fick landets utrikesminister **Khurshid Kasuri** att i parlamentet varna för att liknande flygangrepp riskerar att "påverka det pågående samarbete i kriget mot terrorismen negativt".

M B Naqvi/IPS

Bedragare skinnar giftaslystna kvinnor

Berättelsen som du kommer att få läsa är verklighetsbaserad och utspelar sig i norra Indien. Men det kunde lika gärna handlat om Pakistan eller något annat sydasiatiskt land.

Rekhas familj består av fyra bröder (alla gifta), mor, far och en yngre syster (som har två barn och bor med sin make). Familjen bor i en liten by i norra Indien där de har ett eget hus, boskap och en liten rörelse som bröderna hjälps åt med. Brödernas familjer bor tillsammans i samma hus.

Hennes far är sjuk sedan länge och kan därför inte försörja familjen, utan måste leva på de bidrag som sönerna ger. Mamman i familjen har aldrig yrkesarbetat och planerar inte heller på att göra det. Bröderna hjälper till hemma, men får ständigt höra från sina fruar att de snart måste flytta ut eftersom familjen växer.

Dilemmat som uppstår är att de själva inte har mycket pengar och frågan är hur de ska kunna försörja hela släkten. Alla bröder bidrar med en liten summa, men det ogillas av deras fruar. Trots det har familjen goda förutsättningar när det gäller ekonomin.

Aktenskap inom en vecka

Rekhas bekymmer är att hon är giftasomgöende och det är dags att finna en ansvarstagande man, vilket inte är det lättaste med tanke på hennes ålder – snart 30 år. "Hon ser för mogen ut, vi vill ha en yngre brud", har många tilltänkta äktenskapspartners uttryckt sig. Men det som verkligen sätter stopp för alla giftermålsfunderingar är konstaterandet att hennes yngre syster gifts bort före Rekha. Det får folk att tro att det måste vara något "fel" på henne.

En dag kommer i alla fall ett frieri. Männerna i familjen diskuterar och man kommer så småningom överens. Men det finns ett hinder. Friaren är nämligen bara på kortvarigt besök i Indien och måste åka tillbaka till sitt hemland inom en vecka. Tiden räcker inte till för att undersöka vem han egentligen är.

Trots det äger bröllopet rum inom få dagar. I stället för gåvor går man med på kontant betalning som kommer att behövas för ett liv i det nya landet. Så åker brudgummen iväg, men lämnar Rekha kvar. Hon har dock blivit lovad att han ska skicka visum och en biljett så snart han kommer fram.

Alla är glada och lyckliga, men de vet inte vad som väntar dem. Efter en månad börjar Rekhas svärmor pressa familjen på

mer pengar. Det finns ingen speciell anledning för detta, men hon hävdar att hemgiften som givits i samband med bröllopet varit för liten. För att inte Rekha ska bli påmind om detta resten av sitt liv ger familjen med sig, och skänker pengar i form av gåva till svärmorn.

Medan Rekha går och väntar på sitt visum drömmer hon redan om västerlandet. Hon drömmer om hur hon ska klä sig, vad hon ska laga för mat till sin man eller hur hon ska sitta och vänta på honom när han kommer hem trött från jobbet. Mannen håller telefonkontakt med henne och ber henne att inte tappa hoppet, utan låta pappersarbetet ta sin tid. När allt är klart ska de få vara tillsammans för alltid.

Luras betala stora summor

Men efter fem månader ringer Rekhas man till hennes far och ber honom ge 200 000 rupier till en god vän, som denne påstås ska betala till den amerikanska ambassaden.

Förklaringen han ger är att man måste lämna en deposition för att ansöka om visum, och att pengarna kommer att återbetalas när hon väl fått sitt visum. Pappan går med på detta eftersom han litar på sin svärson som ju är så kunnig och världsvan – eftersom han bor utomlands.

Samtidigt som hon väntar, förändras attityden mot henne från svägerskorna i storhushållet. De är avundsjuka över att se henne sitta och drömma om ett liv i Amerika hela dagarna.

Dagar blir till månader och månader blir till år. Men inget visum eller biljett ser man till. Rekhas familj letar nu förtvivlat efter svärmorn. Sist de hörde från henne skulle hon till Delhi på besök hos en nära anhörig som sades vara mycket sjuk. Men varken mannen eller hans mor syns till. Adressen och telefonnumret som de har fått existerar inte längre.

Efter att ha fått höra om ett liknande fall som inträffat i en grannby ger man upp sökandet efter Rekhas make. Familjen inser nu hur det ligger till, man har blivit bedragna. Och nu ser framtiden inte ljus ut för Rekha.

Drömmen om västerlandet

Det här fallet är inte ovanligt. Föräldrar tvingas gifta bort sina döttrar när omständigheterna pressar dem därtill. Och många när en dröm om att få komma till västerlandet, där man tror sig veta att allt är fantastiskt. Många mammor anstränger sig därför att deras döttrar får friare som kommer från utlandet. Äktenskapsförmedlare anlitas med uppgift att finna lämplig make bosatt utomlands.

Det ökar statusen och respekten i de so-

ciala sammanhang för modern om hennes dotter väljs av en utlänning. Rekhas fall är typiskt, mannen var på besök i Indien för att hitta en fru, tiden var snart ute och han måste tillbaka. Även Rekhas familj fick bråttom eftersom man inte ville förlora chansen till ett bra giftermål. Därför måste de ordna något lämpligt för att göra alla nöjda, och de gick med på nästan vad som helst som begärdes.

Många familjer som gifter bort sina döttrar till män som är bosatta utomlands ser det också som en möjlighet för hennes bröder att även de så småningom kunna få en liknande chans. Systemet fungerar som en länk och kan på det enklaste sättet skicka en förfrågan om visum.

Att locka någon med utlandets frestelser är ett fenomen som förekommer i olika varianter. I Pakistan finns det särskilda agenter som lovar jobb och uppehållstillstånd men försvinner efter att de kasserat in sitt arvode. Det kan handla om ofattbara summor, ibland ett helt livs besparingar som investeras i hoppet om en bättre framtid.

Agenterna lovar, lovar och lovar och fortsätter att berätta om möjligheterna. Plötsligt kan de påstå att något problem uppstått och begär då mer pengar. När man fått ut maximal utdelning från sitt offer försvinner han så spårlost.

Gynnas av ryktesspridning

I fallet med Rekha behöll maken kontakten med henne efter giftermålet, för han var medveten om att hennes familj hade god ekonomi som det gällde att mjölka. När fattigare familjer utsätts för bedragare återkommer dessa i regel aldrig, eftersom de vet att de inte kan få ut mer pengar än vad de har fått vid bröllopet. Problemet är inte typiskt enbart för kvinnor utan det händer även män som har haft otur när det gäller giftermål.

De drabbade kommer oftast från avlägsna byar, och de har inte mycket kontakt med personer utanför byarna. Det begränsar möjligheterna till nya friare. Bröllop sker oftast inom den egna släkten, för att därigenom se till att egendom inte hamnar utanför släkten. Den vanligaste frågan som många föräldrar med barn i tonåren får är just när ska du gifta din son eller dotter? Har du fått någon friare än?

Om man då inte blir gift innan man blivit "för gammal" uppstår lömska rykten, och det är dessa som bedragarna utnyttjar sig av.

Tina Durrani

Deepti har gett röst åt Indiens miljontals ensamstående mödrar

**Malena Wåhlin har träffat
Deepti Priya Mehrotra, vars
bok "Home Truths" helt kom-
mit att förändra bilden av
Indiens ensamstående mödrar.**

Ett nervöst letande på dörrskyltar föregår mitt första möte med **Deepti Priya Mehrotra**. Jag har varit i New Delhi i fyra dagar när jag för första gången tar mig utanför turistkvarterens hektiska myller och hamnar i hennes lugna medelklasskvarter. Knappt en människa, och allra minst en västerlänning syns till och det är nu det slår mig: Jag har ingen aning om hur mitt besök kommer att uppfattas eller vad hon ska tycka om mig. Jag är livrädd för att göra fel, vilsen i en ny kultur och utan kunskap om de sociala koderna. Tänk om jag råkar vara oförskämd, trampa på tår eller bara inte blir tagen på allvar?

Min rädsla över att bli bedömd och ifrågasatt blåser av mig med vinddraget när Deepti öppnar dörren. Hon är ganska liten och flickaktigt söt fastän hon måste vara över fyrtio. Med sin enkla rosa salwar kameez och bara två armband i guld utgör hon en befriande (och tänker jag: medveten) kontrast till det färgsprakande tingeltangel som prytt de indiska kvinnor jag hittills sett.

– Så du hittade hit i alla fall, det var tur att jag hann hem från universitetet innan, säger hon leende.

Ingen vanlig medelklasskvinna

Jag följer hennes bara fötter genom en mörk hall. En gulvit hund klappar efter henne och verkar inte särskilt intresserad av mig. Vi sätter oss i vardagsrummets blå soffgrupp och jag inser snart att mina nerklottrade intervjufrågor är onödiga. Deepti är van att diskutera och glider lätt och obesvärat mellan samtalsämnen. Hon är ingen vanlig indisk medelklasskvinna och det är därför jag vill träffa henne. Som aktivist, ensamstående mor, författare och

föreläsare i genusvetenskap passar hon inte in i den traditionella kvinnorollen.

På 1970-talet var kvinnorörelsen i Indien mycket stark och man protesterade mot våldtäkter, sexuella trakasserier och hemgift. Deepti blev djupt involverad i rörelsen och sedan dess har den styrt hennes liv och hennes yrkesval.

– Efter självständigheten var många optimistiska över det nya land man ville skapa men så mycket är fortfarande likadant. Många har blivit cyniska och känner ingen skyldighet eller lust att bidra med något själva.

Medan hon berättar sätter hon sig tillrätta med benen uppdragna i soffan och hennes lugna rörelser ger en känsla av trygghet. Hon pratar sakta med låg röst och jag får luta mig fram emellanåt för att inte gå miste om något hon säger. För att kunna försörja sig arbetar Deepti deltid på universitetet, men det är skrivandet som är hennes huvudsakliga sysselsättning.

Deeptis uppmärksammade bok *"Home Truths: Stories of Single Mothers"* gavs ut av Penguin India 2003 och handlar om ensamstående mödrar. Ensamstående kvinnor med barn är inget ovanligt fenomen i Indien. Det beräknas finnas cirka 33 miljoner änkor, och antalet skilda eller ogifta kvinnor med barn ökar även om inga exakta uppgifter finns.

– Urbanisering och modernisering har ställt nya krav på folk. Konsumtionsvanorna ändras och många kvinnor har börjat arbeta utanför hemmet samtidigt som de fortfarande har ansvar för hushållsarbetet. Många av dem som flyttar in till städerna förlorar sitt sociala kontaktnät i hembyn och sådana påfrestningar tillsammans har lett till många fler brustna äktenskap. Det har blivit vanligare med kvinnor som uppfostrar sina barn ensamma.

Trots detta är det ett fenomen som saknar erkännande från både sociala och politiska institutioner. Ensamstående mödrar finns skildrade både i historiska berättelser och i media men porträtten fastnar i den stereo-

typa föreställningen om en alltigenom uppoffrande och självutplånande mor. Den goda modern som själv är ett offer ställs mot den lättfotade, odugliga som har sig själv att skylla.

En bild som speglar den allmänna inställningen men som knappast rymmer något av komplikationerna det innebär att vara ensam ansvarig för uppfostran och försörjning. Ensamstående mödrar finns inom alla samhällsklasser men är en negligerad och ohörd grupp i det indiska samhället. Deeptis bok är den första någonsin om ämnet och fick ett entusiastiskt mottagande när den kom ut för ett par år sedan.

– Jag är väldigt nöjd med uppmärksamheten den har gett åt ämnet. Jag var förvånad över mottagandet, att så många hade noterat den och ville intervjua mig. Recensionerna var genomgående positiva. Två av journalisterna var själva ensamstående mödrar och skrev en hel sida om ämnet.

Gemensamma erfarenheter

Under ett år hade hon intervjuat ensamstående mödrar med olika bakgrund. Deras personliga berättelser tillsammans med en mer teoretisk del försöker kartlägga de gemensamma erfarenheter som finns, trots den enorma skillnaden mellan förutsättningarna för en medelklasskvinna med utbildning och en fattig kvinna utan. Det är i kvinnornas vardag hon hittat den väsentliga kunskapen om hur de hanterar sin situation och vilka hinder som möter dem. De får kämpa för ekonomisk säkerhet, ett tryggt hem och förståelse från arbetsplats och skola för att få det dagliga livet att gå ihop.

De praktiska problemen blandas med en inre kamp mot känslor av otillräcklighet. Försöken att stålsätta sig mot den sociala utfrysning de flesta upplever lyckas inte alltid. Den här typen av aktivt lyssnande till personliga erfarenheter ger en bild av verkligheten som aldrig går att få genom statistik och enkäter menar Deepti. Men att komma de intervjuade så nära in på livet var komplicerat.

– Jag var rädd att kvinnorna skulle förvänta sig att jag skulle vara som en vän efter att de berättat om alla sina problem och att de skulle vilja prata mer. Jag var själv tvungen att gå i terapi under den här tiden

*Ensamstående mödrar negligerad
grupp i det indiska samhället*

Deepti Priya Mehrotra t.h. har skrivit en uppmärksamrad bok om ensamstående kvinnor i Indien. Självt lever hon också som ensamstående mor tillsammans med 15-åriga dottern i New Delhi.

henne. Jag skulle känna mig så ensam i det här stora huset och kanske bli tvungen att flytta.

Att barnen varit en viktig drivkraft för att orka fortsätta kämpa är en känsla Deepti delar med mödrarna hon berättar om i boken. I kampen för känslomässig och praktisk överlevnad är stödet från vänner det som är till störst hjälp. Men trots motgångar har de allra flesta med tiden upptäckt att de börjat värdesätta ensamheten. Den har erbjudit en frihet att göra egna val som sällan funnits inom äktenskapet. Många har upplevt en känsla av att ha växt och upptäckt nya sidor av sig själva genom att de varit tvungna att ta på sig både den manliga och kvinnliga rollen i hemmet och föräldraskapet.

Omgifte inte socialt accepterat

Att gifta om sig eller inleda en ny relation är oftast inte socialt accepterat i Indien, och det finns sällan tid eller praktisk möjlighet till det heller. Oavsett detta har flera av kvinnorna gett uttryck för att de inte skulle vilja låta någon inkräkta på det nya utrymme som skapats för dem själva. En av de intervjuade säger: "De närmaste femton åren finns bara **Sumi** (dottern). Det här är vårt hem, hennes och mitt. Att tänka att en annan person skulle flytta in permanent hos oss känns konstigt. Jag kan inte föreställa mig det och jag vill det inte."

– Kvinnorna ser i många fall annorlunda på äktenskap än vad de gjort tidigare och några har en känsla av att ha undsluppit de värsta sidorna av patriarkatet, berättar Deepti.

Dessa indiska kvinnors handlingsutrymme skiljer sig enormt från mitt i Sverige. Trots att Deepti och jag delar många intressen ser våra sociala verkligheter helt olika ut. Västerländska kvinnors frigjordhet chockerar ofta, betraktad utifrån ett indiskt perspektiv. Men jag möter inget fördömande hos henne – bara nyfikenhet – och känner aldrig att jag måste passa mig för att inte väcka anstöt. I stället förundras jag över hur vi som kommer från så olika världar lyckas mötas och förstå varandra så väl.

Jag upplever att vi faktiskt befinner oss på samma våglängd när vi diskuterar och att vi kommer fram till samma slutsatser. Jag är vimmelkantig efter många timmars tankeutbyte. Det är närmast med en känsla av eufori jag lämnar henne bakom grinden där hon står och vinkar med den skällande hunden bredvid sig. Rusiga tankar dansar i mitt huvud i rikshan på väg tillbaka. Just nu vill jag tro på det: ett systerskap som är globalt.

Malena Wåhlin, text och foto

och det hjälpte mig mycket att sätta gränser och inte känna mig skyldig. Att inse att jag lyssnar men inget annat, jag kan inte hjälpa.

För många av de fattiga kvinnorna har det inneburit en daglig kamp för den rent fysiska överlevnaden att bli ensam ansvarig för försörjningen av sina barn. Dagis och barnbidrag är främmande begrepp för en indisk mamma. Men förutom de praktiska problemen har Deepti försökt belysa även den psykologiska dimensionen. Alla intervjuade har på ett eller annat sätt upplevt ett trauma i samband med att de blivit ensamstående. Ett dödsfall eller en relation i krasch med social stigmatisering som följd har satt hårda prov på psyket. Oförståelsen och föraktet från omgivningen upplever alla som den svåraste utmaningen.

– Samhället fortsätter att blunda för deras situation och erbjuder inte tillräckligt med stöd. I det vardagliga livet möts de flesta av fiendtlighet, misstänksamhet och skvaller. Ofta även från vänner och den egna familjen.

Deepti har själv upplevt både de praktiska och psykiska påfrestningarna som ensamstående mor. Men när jag vill veta mer om hennes egna upplevelser märker jag

tydligt att hon är försiktig med vad hon berättar. Ett av kapitlen i boken handlar om henne själv.

– Det var något av det svåraste, att skriva om mig själv. De flesta som läser boken vet vem jag är. Jag ville inte lämna ut för mycket av mig själv utan strök och strök i det jag skrivit. En väninna till mig tycker att det kapitlet är alldeles för opersonligt och skissartat.

Gifta sig av kärlek

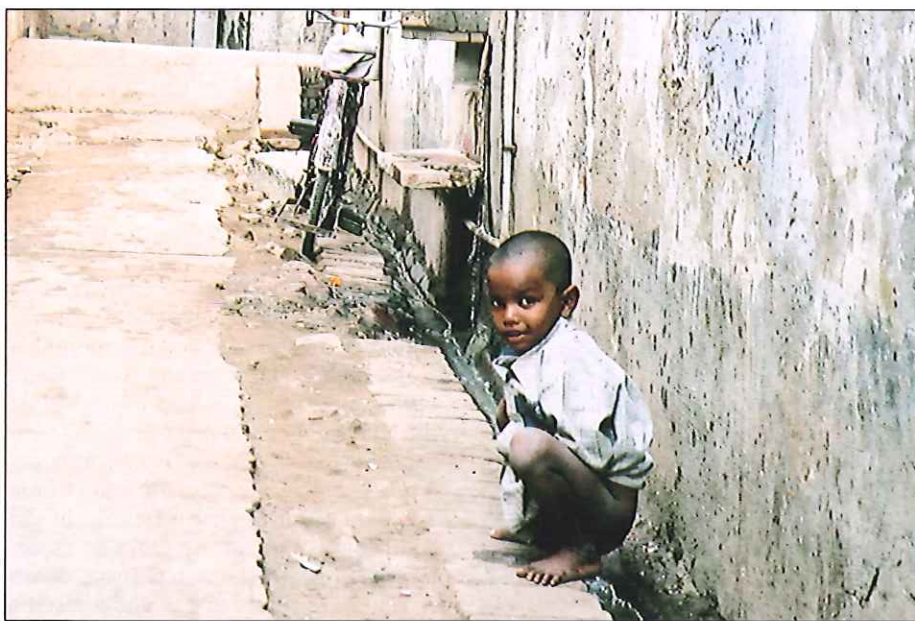
Så mycket får jag veta som att Deeptis äktenskap var ett kärleksäktenskap och inte arrangerat. Hennes dotter har regelbunden kontakt med sin far och de tycker mycket om varandra. Bara det skiljer henne från de flesta kvinnorna i boken. Men det betyder inte att hon undsluppit alla svåra situationer och hon förklarar att skrivandet har hjälpt henne mycket när det varit som jobbigast.

Deeptis dotter är femton år och hennes största önskan var när jag besökte familjen att få flytta till en privatskola. Detta hade diskuterats mycket och Deepti var skeptisk och orolig över hur hennes dotter skulle klara av att bo ensam. Men hon erkände att det också handlade om henne själv:

– Vi har bott tillsammans så länge och jag är rädd för hur jag ska klara mig utan

Miljöarbetare i Krishnas tjänst

Tempelstaden Vrindavan strax norr om Mathura i nordindiska delstaten Uttar Pradesh är intimt förknippad med den hinduiska guden Krishna. Pilgrimer från hela världen färdas hit, men mötet med smutsen och de öppna avloppen blir ofta förfärande. Nu sker dock förbättringar. Annika Burholm berättar om miljöarbetet som drivs av ideella krafter.

Gatornas öppna avloppsrännor, ofta den enda toaletten, rinner ner i Yamunafloden.

Vintern närmar sig. Jag befinner mig i Vrindavan i norra Indien. Natttemperaturen sjunker till tio plusgrader och morgonen är så sval att jag tar på mig dubbla kjolar och blusar samt en stor ylleschal över axlarna, när jag vid femtiden följer Maria genom de gryningsmörka gränderna till templet för att "väcka gudomligheterna". Framför Krishnabilden spelar man harmonium och sjunger entonigt.

Maria och hennes pilgrimskamrater är inte ensamma om sin morgonceremoni. Beträktad såsom varande Krishnas barnbarnsby för 5 000 år sedan är Vrindavan, 15 mil söder om New Delhi, en helig stad för sina 80 000 bofasta och lika många tillfälliga invånare, liksom för de pilgrimer som vallfärdar hit från hela världen för att be i hans 5 000 tempel, genomföra milslånga *parikrama*-vandringar runt staden och utföra rituella bad i den heliga Yamunafloden.

Föroreningar vållar sjukdomar

Men Yamuna är förorenad. Gatorna är smutsiga, ja hela staden är smutsig. Och det beror inte på att invånarna inte håller rent; de sopar framför sina bostäder, de sköljer sig och sina kärl under gatans vattenpum-

par, de håller apor och hundar borta med stenar och käppar. Men de för en ojämnhållning mot smutsen, då staden saknar renhållning. Soporna blir liggande som stinkande bakteriehärdar på gatorna, vars öppna avloppsrännor, ofta den enda toaletten, sakta men säkert rinner ner i floden.

Till det kommer stadens 8 000 kor, heliga och mildögda men inte desto mindre smutsproducerande i sin ostörda matsöklunk runt kvarteren tillsammans med vildsvinen. Luftföroreningarna från en snabb växande motortrafik spelar också in, liksom Mathuradistriktets oljeindustrier, som gör att det vilar ett konstant dis över den vackra, gamla staden.

Inte underligt då att runt 40 procent av stadsbefolkningen varje dag är sjuka i akuta eller kroniska sjukdomar, enligt Indian Medical Association huvudsakligen framkallat av den usla miljön. Oöverstigligen problem, kan tyckas, som de flesta resignerar inför. Men inte alla, inte **Jagannath Poddar** som jag lär känna en dag, då jag efter timmars trängsel på dammiga gator råkar komma till parken Friends of Vrindavan.

Jagannath är lika Krishnahängiven som Maria och hennes pilgrimskamrater, men

medan dessa ägnar sin uppmärksamhet åt det inre livet, riktar han sin energi mot den yttre miljön. Hans stora projekt är att återställa Vrindavan till den blomstrande gröna, rena stad det en gång var. Inte en sekund går det att missta sig på hans beslutssamma engagemang under den timme han ägnar åt att informera mig om Vrindavans Vänner:

– Vi älskar alla Krishna så varför kan vi inte göra Hans plats så vacker som vi läser om i böckerna? Många individer och religiösa etablissemang predikar om Honom och Hans förflutna, det är deras plikt att göra denna plats vacker. Vrindavan är i sig själv ett tempel. Alla är välkomna att delta i Friends of Vrindavan, vem de än är och hur mycket tid eller pengar de än kan disponera.

Ekologisk välgörenhet

Friends of Vrindavan grundades 1997 som en "icke-sekteristisk, icke-religiös, ekologisk välgörenhetsorganisation". Dess grund består av frivilligt miljöarbete i något av följande sex delprojekt: • Städa gator och ta hand om sopor. • Odlar, plantera och distribuera träd. • Restaurera stadens gamla tempeldammar. • Vara medveten och delta i samhällsutvecklingen. • Samla och förbränna biomedicinskt avfall från sjukhus i regionen. • Göra korgar av återanvänt plastmaterial.

– Vi är redan välkända för vår gatustädning och sophämtning, och vi kan skryta med att de flesta träd som planterats i sta-

Människor och kor samsas på gatorna i tempelstaden Vrindavan. Men även heliga kor skiter och förorsakar miljöproblem.

gemensamt beslutar om renhållningen.

En annan myndighetspropp är att fastighetsförteckningar och kartor inte är fritt tillgängliga. Ofta är de gamla och felaktiga, vilket gör den lokala planeringen av fastighetsskatt och vattenavgifter till ett gissningsarbete som gynnar korruptionen. Fast det, tror Jagannath, kommer datoriseringen att ändra på och därmed kommer stadens intäkter till, förhoppningsvis, stadens renhållning att öka.

den de senaste sju åren antingen planteras eller underhålls av oss, berättar Jagannath i trappan upp till kontoret. Några datorer, en mobiltelefon, ett kassaskåp, lite pärmar och papper, ett bord och några stolar är allt jag ser av kontor, i övrigt är de stora rummen befriande tomma. Här frodas praktiken och inte byråkratin!

– Just nu har vi 30 personer som jobbar på gatorna för att hålla staden ren och vackert, fortsätter Jagannath. Vi har några truckar som två gånger om dagen kör soporna till stadens fem soptippar. På sistone har vi också kunnat skaffa två lastramper som gör arbetet lättare och snabbare. Det är särskilt viktigt för våra kvinnliga medarbetare. Egentligen är vi inte glada över att ha kvinnor till detta tunga och smutsiga jobb, men eftersom det är vår stora mission ligger det mesta arbetet där. För kvinnorna passar annars korgflätning bättre, och vi har ungefär tjugo kvinnor och föräldralösa barn som flätar korgar av återanvänt plastmaterial som sedan säljs, och på så vis har vi kunnat anställa saikaramcharis, gatsoppare, i stället.

Jagannath berör här något som inte existerar i det svenska miljöarbetet, nämligen det indiska kastsystemet och diskrimineringen av kvinnor som utestänger många. Men Friends of Vrindavan anställer folk på sina meriter, oavsett bakgrund, och det tror Jagannath har både stor social betydelse för den enskilde och bidrar i det stora perspektivet till social förändring.

En annan särskiljande egenskap är det indiska miljöarbetets andliga sida:

– Här i Vrindavan är filosofin om *seva*, att tjäna, mycket stark, liksom föreställningen att staden är Krishnas boning, *dham*. *Dham Seva*, att praktiskt tjäna Krishnas boning, är därför lika viktigt som att sjunga, be och meditera. Vi sänder regelbundet information om detta till templen och uppmanar dem att bidra med *Dham Seva*. Gensvaret har hittills varit dåligt, men det gäller att inte ge tappat.

Myndigheterna ointresserade

Besvikelsen finns där under leendet, men Jagannath är realist, han vill ha resultat, han går vidare – till nästa propp: de lokala myndigheterna.

– De har visserligen en aktionsplan för Yamuna, men till exempel så bötfäller den nerskräpning på flodbankarna utan att ordna alternativ, vilket är ett måste i allt miljöarbete. Vi har sökt vägar att hjälpas åt med Yamuna, men de har hittills visat ett totalt ointresse av att arbeta med utomparlamentariska grupper och folkopinioner som oss.

Alltså måste man hitta egna vägar. I en kvartalsrapport från Friends of Vrindavan får jag läsa om kvällsmöten vid floden, där deltagarna kan omsätta sin tro på Yamunas gudinna i praktiskt miljöarbete som att kontrollera flodens nerskräpning, hindra folk att kasta skräp i floden och i stället ordna sopkorgar, och att diskutera och öka medvetandet om att dricksvattnet är i fara. Där står också om hur man adopterat några kvarter, där de boende går samman om löner till projektets gatsoppare och på möten

Friends of Vrindavan däremot har aldrig mottagit något regeringsbidrag. Allt arbete, gatsopning, sophämtning, trädplantering, biomedicinsk sophämtning och så vidare, sker enbart genom allmänhetens deltagande. I många städprojekt bidrar allmänheten med hela 60 procent av kostnaderna. Resten kommer från fonder i Indien samt i USA och England, där organisationen också är registrerad och bidragen följaktligen skattebefriade.

Renare gator, färre kvarliggande sopor, mindre infektioner, flera träd, sådant ger hopp och framtidstro. Det är på denna grund som Friends of Vrindavan runt renhållningen lyckats bygga en liten folkrörelse som bidrar med både pengar och ideellt arbete.

– Vi är stolta över att kunna säga att folket utgör huvudstyrkan i vårt miljöarbete, säger Jagannath och knäpper händerna på skrivbordet.

Det är kanske hemligheten bakom Jagannath Poddars orubbligt oföränderliga leende när vi skiljs nere vid porten. Trots gigantiska miljöproblem har han gett sig den på att återge Vrindavan dess ursprungliga skönhet, grönskande och ren utmed Yamunas klara vatten. Såsom för Krishna, så ock för – och med – dess människor.

Annika Burholm, text och foto

FOTNOT: Är du intresserad av att stödja Friends of Vrindavan? Kontakta då Jagannath Poddar, epost: friends_104@sancharnet.in

Folket i Nepal vill ha fred efter tio år av rebellstrider

13 000 nepaleser har dödats sedan den maoistiska gerillan kastade sina första hemgjorda bomber för exakt tio år sedan. Asmina Chapagain var ett av de senaste offren i konflikten.

Asmina Chapagain och fyra av hennes vänner cyklade hemåt längs den väg som leder till deras by, Khaireni, då ett fordon med soldater körde på en landmina just när det passerade de unga kvinnorna. Asmina var näst längst fram av de fyra, och hennes kropp sprängdes sönder. Hennes bakhuvud krossades av en sten och hennes näsa sprängdes bort från ansiktet.

– Hon var en flitig flicka. Hon arbetade väldigt hårt, säger hennes mamma **Kulkumari Chapagain**, som sitter på marken utanför familjens hem, som ligger nära den berömda nationalparken Chitwan. Dussintals vänner och släktingar sitter tillsammans med henne, när de träffar de besökande journalisterna.

– Den här byn kommer aldrig att få se en sådan skönhet igen, säger en gråhårig man som visar fram en bild av en leende ung kvinna i läderjacka.

På andra sidan av grusvägen som är byns enda väg sviker rösten **Ganga Tripa-**

Kungaparets blickar från väggen i alla offentliga lokaler i Nepal. Ett år efter att kungen tog makten från politikerna är fredsutsikterna med rebellerna längre bort än någonsin.

FOTO: LARS EKLUND

this mor när hon ska beskriva hur hennes dotter, som cyklade bakom Asmina Chapagain, blev så svårt skadad att hon fick flygas med ett arméplan till huvudstaden Katmandu.

Femton soldater och polismän, samt fyra rebeller, dödades i attacken som utfördes i början av februari. Men de flesta av offren i konflikten är bybor, som de fem unga kvinnorna från Khaireni.

Ett år sedan kungens kupp

För ett år sedan avsatte kung Gyanendra sin handplockade premiärminister, eftersom det enligt kungen inte fanns några tecken på att regeringen kunde få slut på upproret. I dag finns fortfarande inga såda-

na tecken. Rebellerna som antas ha upp till 7 000 heltidssoldater och 25 000 milismedlemmar, genomdrev en landsomfattande generalstrejk inför lokalvalen som hölls den 8 februari. Endast 20 procent av de röstberättigade deltog i valet. 800 kandidater drog tillbaka sina nomineringar och många av dem som deltog tvingades leva under hård bevakning.

Det låga valdeltagandet berodde även på att de stora oppositionspartierna bojkottade valet. Några dagar senare fördömde oppositionspartiernas ledare den senaste tidens attacker från maoisterna.

Det var ett ovanligt utspel sedan oppositionen och maoisterna inledde ett löst samarbete i november 2005, med det gemensamma kravet att nepaleserna ska få välja en lagstiftande församling, som ska skriva en ny grundlag och avgöra ödet för det monarkistiska styret.

Många intellektuella i Katmandu uppskattar maoisterna för att de har fört upp frågan om ojämlikhet på dagordningen, i ett land där kast fortfarande är avgörande för ens sociala och ekonomiska möjligheter.

I Nepals byar, där 80 procent av landets befolkning bor, är det tusentals människor som har lyssnat till maoisternas löften om ett samhälle där kvinnor, ursprungsbefolk-

Protesterna mot kung Gyanendras auktoritära styre i Nepal växer. Den största demonstrationen sedan revolutionen 1990 ägde rum den 2 december 2005, då 50 000 människor tågade genom Kathmandus gator i en manifestation av det ledande oppositionspartiet Communist Party of Nepal/United Marxist-Leninist (CPN/UML).

FOTO: LARS EKLUND

FOTO: LARS EKLUND

”Halvänkör” nytt begrepp i inbördeskrigets Nepal

ningar och andra missgynnade grupper ska ha lika rättigheter och möjligheter. De har gått med i maoisternas ”folkarmé”, och de som stannar kvar i byarna har ofta inte mycket till val när rebellerna kommer och ber om mat, pengar eller nya rekryter. Invånarna i området där attacken nämnd ovan inträffade var dock kritiska mot maoisterna efter attacken.

– De detonerade bomben när flickorna cyklade förbi. Och de sade till obehäpnade poliser och soldater att springa därifrån – sedan sköt de dem i ryggen, berättade man för journalisterna.

Prachanda intervjuad

Armén har efter dådet sett till att vägen åter går att ta sig fram på, men på flera ställen blockeras fortfarande mer än halva vägen av stenblock och stockar som rebellerna har lagt ut. Några män som har anställts för att rensa bort det som finns kvar på vägen sitter på en tjock trädstam. På frågan om de är rädda säger de ja. Men i ett land där blockader, strejker och strider har lamslagit den vanliga ekonomin, är det svårt att tacka nej till något arbete.

I intervjuer i samband med tioårsjubileumet för maoisternas uppror har deras ledare, Prachanda, sagt att Nepal ännu inte är redo för en revolution. En republikansk demokrati måste komma först. Men om nepaleserna vill behålla monarkin så får de det, sa han.

– Vilket beslut folket än fattar så är vi redo att acceptera det.

Här, längs Nepals motorvägar, säger folket att de redan har gjort sitt val: ”Fred.”

Marty Logan/IPS

En ny term har börjat användas i inbördeskrigets Nepal – ”halvänkör”. Det handlar om hundratals kvinnor vars män kidnappats av maoistgerillan eller armén och som sedan dess varit försvunna, i vissa fall i flera år.

Den 13 februari i år var det tio år sedan maoistgerillan inledde sina attacker mot polisstationer och regeringsbyggnader.

Numera kontrollerar rebellerna stora områden i nästan alla delar av landet. Närmare 12 000 människor, de flesta oskyldiga bybor, har dödats i striderna, medan tiotusentals har tvingats fly från sina byar. Andra har tvångsrekryterats till gerillan eller fängslats av armén, beskyllda för att ha samarbetat med rebellerna.

Betydligt sårbarare

En undersökning som genomfördes i nio distrikt i olika delar av landet 2004 visade att 16 procent av kvinnorna antingen var änkor, eller inte hade någon aning om var deras män tagit vägen. Dessa kvinnor är betydligt mer sårbara, sammanfattar den ickestatliga organisationen Samanata i sin rapport.

– Många kvinnor lever i en konstant rädsla för att de själva eller deras döttrar eller svärdöttrar ska dödas, kidnappas eller våldtas, sade nyligen Samantas ordförande Arzu Rana-Deuba.

Enligt Nepals nationella människorättskommission, NHRC, förde maoistgerillan bort 5 606 civila under den tre månader långa vapenvila som pågick fram till den 3 december i fjol. I de flesta fallen för att dessa personer skulle delta i ”utbildningsmöten”.

Landets regering, som leds av kung Gyanendra har avvisat rebellernas vapenvila, och hävdar att det bara rör sig om en taktisk manöver. Regeringen har även avvisat ett program som undertecknades av rebellerna tillsammans med en allians av politiska partier i New Delhi i november.

I stället genomförde regeringen lokalval den 8 februari, trots att alliansen vägrade att delta och att maoisterna meddelat att man skulle motarbeta valet.

Kräver besked om sina män

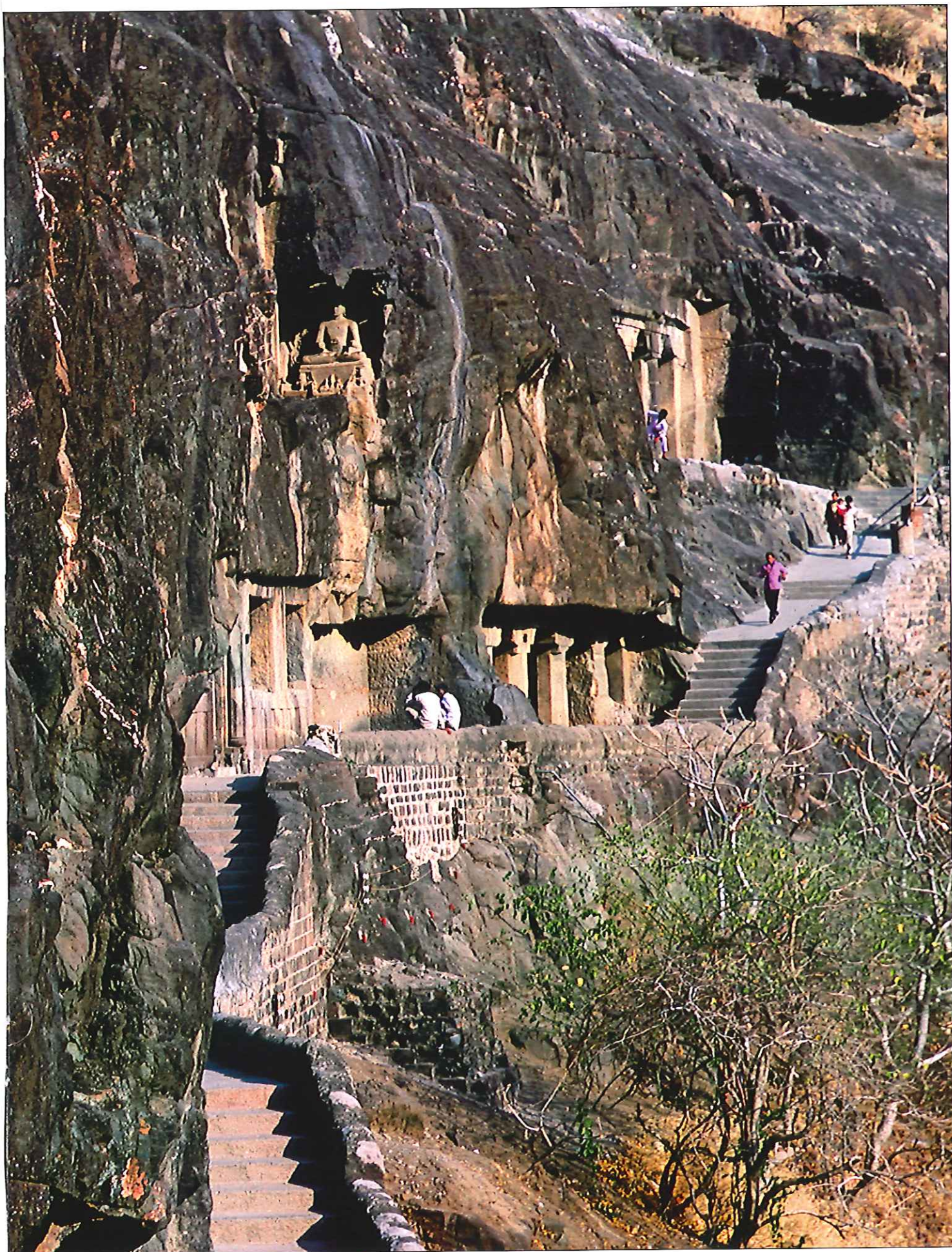
I slutet av januari krävde kvinnliga bybor att NHRC ska kräva att regeringen meddela var deras försvunna familjemedlemmar tagit vägen. Lokala människorättsorganisationer hävdar att staten bär ansvar för att 901 människor är försvunna, medan maoisterna ska ha kidnappat 290 personer.

I organisationen Samanatas undersökning ingår 227 personer, de allra flesta kvinnor vars familjer tvingats fly undan striderna. Efter att deras män försvunnit har många av kvinnorna tvingats hitta nya roller i Nepals starkt mansdominerande samhälle.

Marty Logan/IPS

"Mānga, mānga Bud

"Dhor i Ajanta"

Följ med till gamla Indien

En sovande Mahaparinirvana i grotta 26 i Ajanta.

Det var under en tigerjakt...

...i djungeln som en engelsk soldat vid namn **John Smith** såg den skulpterade fasaden till en grotta inne i den täta vegetationen.

Jakten ägde rum i det som i dag ligger i västra Indien, i delstaten Maharashtra nordligaste del.

Nyfiken till sin natur, klättrade Smith nerför klippan och upptäckte en av de största och konstnärligaste underverken i det gamla Indien: Templen och klostren i Ajanta. Smiths namnteckning i grottans inre med datumet 28 april 1819 vittnar om hans fynd. Man förlåter honom gärna den graffitin.

De första buddhistiska munkarna anlände till Ajanta under loppet av första och andra århundradet e. Kr. Men hjälp av hantverkarna i regionen, och finansierade av rika köpmän angelägna om att tillförsäkra sig en behaglig tillvaro på den andra sidan, grävde munkarna ut sina kloster och bönesalar i själva bergsklippan.

Visserligen avlägsna men inte isolerade befann sig Ajantas kloster mycket nära en gammal handelsväg som förband havet vid Oman med Kina.

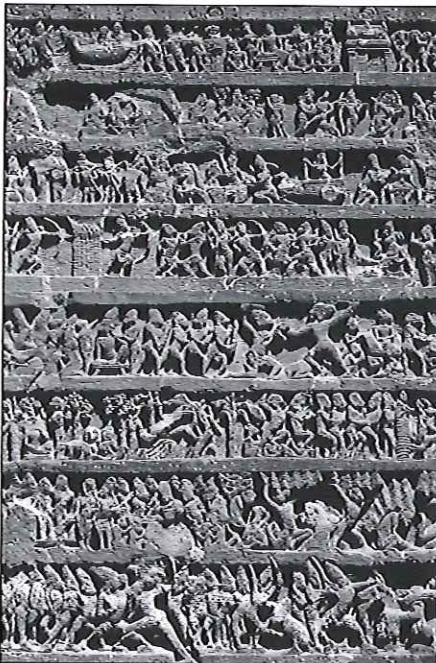
Munkarna tog emot ett stort antal resande asketer, men också många vanliga resenärer och enkla handelsmän. Besökarna delade sina egna erfarenheter av världen utanför med munkarnas gemenskap och stimulerade därmed de religiösa i deras sökande efter orsakerna till människans lidande och metoder för att lindra detta.

Stora bönesalar byggdes och utgräv-

ningstekniker utvecklades och förfinades under seklernas gång för att under 500-talet uppnå exceptionell kvalitet och sofistikerad.

Sett på långt håll smälter Ajantas läge helt ihop med det omgivande landskapet. Floden Vaghoras vatten rinner i botten av en ravin som formar en djup hästsko. Ett vattenfall avslutar ravinens i väster. Det är först när jag närmar mig ravinens som jag äntligen kan urskilja de långsträckta fasaderna längs med slutningen. Läget är idylliskt. Perfekt för munkarna som önskade sig en plats som var gynnsam för studier och meditation.

Ravinens stupar brant ner. Vegetationen tättnar ju närmare man kommer floden.

Ramyanafris, Kailashtemplet.

Stora bilden t h: Vishvakarma i grotta 10 i Ellora.

Vattnets brus vägleder mina steg. Jag kommer snart fram ur bergspasset nära de naturliga bassängerna som vattenfallet format. En sadhu står och torkar sina mycket långa "dreadlocks" i en av bassängerna. Scenen är som tagen från en tid för länge, länge sedan. När han upptäcker mig gör han ett välkommande tecken och visar med fingret på grottorna ovanför. Han är rörlig och vig för sin höga ålder och sätter sig i lotusställning, precis som Buddha.

"Många, många Buddhor i Ajanta", säger han till mig med ett leende.

Ramlar flera gånger

Jag sätter mig ett ögonblick nära vattnet och njuter av platsens ursprungliga skönhet. Den gamle mannen blandar ett gult puder med lite vatten och tecknar guden Shivas märke på sin panna. Han speglar sig i vattnet. Nöjd med sin teckning rullar han en chillumpipa och röker den njutningsfullt omväxlande med långa rökmoln och besvärjelser. Ögonen sluter sig sakta. Han ber medan han balanserar sin överkropp. Jag lämnar den helige mannen och hans meditation.

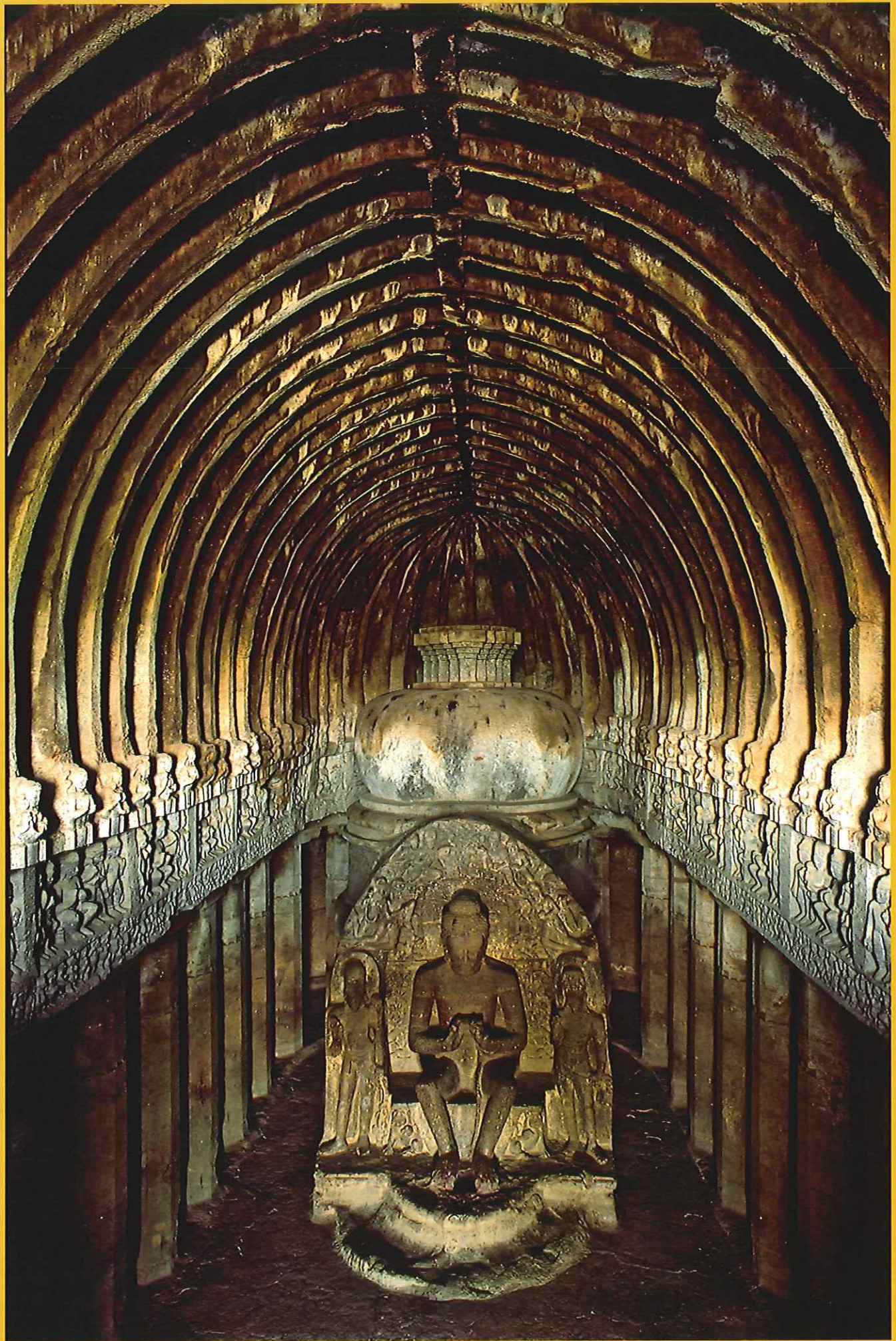
Stigningen från floden till grottorna är inte särskilt markerad. De gamla utsirade stegen uppför klippan är mycket hala.

Jag ramlar flera gånger och det utlöser glada skratt från en skolklass ovanför mig.

Klassens lärare ser roat på och barnen räcker mig en bambukäpp så jag kan klättra upp till grottorna.

Mannen som vaktar platsen blir arg över min närvaro och behandlar mig som någon som försöker smita in. Han talar om för mig att ingången till platsen är uppe på

FORTS PÅ SID 24!

Jainistiska grottor i Ellora.

FORTS.

höjden av kullen. Jag köper en entrébiljett av honom men det lugnar honom inte särskilt mycket. Jag tar min tillflykt till den närmsta grottan för att han snabbt ska glömma mig och intermezzot.

Från grottan, som är imponerade stor, strömmar en högtidlig atmosfär. Huvudsalen hyser en votivstupa, Buddhas symbol.

Runt stupan går en väg, upptrampad av de troendes steg sedan århundranden. Munkarnas celler sträcker sig längs varje sida på den stora salen. Alla har en bänk av sten och en liten alkov.

Åsynen av de mycket små cellerna får mig att tänka på den starka tro som fick dessa män att leva, be och meditera över meningen med livet och döden.

Denna grotta liksom fem andra utformades under andra århundradet e.Kr. Under denna period praktiserades *Therava-*

da-formen av buddhism ("De Äldres Lära"), av dess motståndare också benämnd *Hinayana* ("Den lilla vagnen"), ytterst sträng i utövningen och bokstavstrogen Buddhas undervisning.

Den store läraren var emot all avbildning av honom själv, såväl målningar som skulpturer, då dessa kunde uppväcka önsningar och begär. Begären måste absolut undertryckas för att kunna uppnå lycka. Därför finns det från den här perioden endast geometriska stupor och teckningar som symboliserar Buddhas religiösa sanningar.

Allt eftersom seklerna passerade kom den mera populära skolan inom buddhismen, *Mahayana* ("Den stora vagnen"), att dominera över *Hinayana*. Pådrivna av nya konvertiter, stamfolk och andra av hinduismen förtryckta som ville dyrka en bild snarare än en idé, fick munkarna tillåtelse att avbilda Buddha och hans liv och lidande. Ajantas konstnärer hängav sig därefter med liv och lust åt detta. Bodhisattvas ideal kom att inspirera målare och skulptörer.

Krona av dyrbara stenar

Besöket i grottona 1, 2, 16 och 17 lämnar mig stum av beundran. Stora fresker täcker nästan hela väggarna. Människorna, djuren och växterna får liv i grottonas dunkel. Undret av underverk, porträttet av **Bodhisattva Padmini**, dominerar det första rummet i grotta nummer 1 genom sin utomordentliga känslighet. En krona av dyrbara stenar kröner hans huvud som är lätt böjt. De drömmande ögonen förmedlar en sorts gudomlig oskuldsfullhet.

Freskerna berättar historier om **Siddharta Gautamas** (Buddhas) tidiga liv men visar också scener från det vardagliga livet vid hovet, hos tjänstefolket och på gatan. Freskerna är en blandning av fantasi och verklighet. Varje tavla följer sin egen logik och berättar sin historia utan att bekymra sig om perspektiv.

Scenerna staplas på varandra och före-

nar det förgångna, nutiden och framtiden.

Ajanta föll så småningom i glömska men Ellora förblir känt för all framtid. En resande geograf, **Arabe Al Masudi**, nämnde Elloragrottona i sina skrifter. **Niccolao** och **Manuci**, italienska sjöfarare på 1600-talet, beskrev platserna med stor beundran. Det hinduiska Kailash-templet i Ellora, världens största byggnadsverk av sten i ett stycke, var i bruk ända fram till 1800-talet.

Den bergiga plåtån i Ellora gömmer ett tiotal tempel och kloster som uppfördes under en 300-årsperiod. Deras betydelse som artistiska skapelser av hög klass är stor. Men ännu viktigare är att de återuppväcker den anda av tolerans som karakteriserade det gamla Indien.

Här samlades buddhistiska munkar, hinduer och jainister i ömsesidig respekt. Varje församling byggde sina helgedomar sida vid sida och använde sig av varandras erfarenheter. Samtliga grottor i Ellora är vända mot väster och grävda ur sluttningarna som löper längs med kullen. De buddhistiska grottona ligger ytterst till höger i området. Därefter kommer de hinduiska och slutligen de jainistiska.

Jag beslutar mig för att bese dem i kronologisk ordning. Med glädje går jag in i de första grottona, in i en nästan mirakulös svalka jämfört med den extrema hettan utanför. Exteriören är enkel och står i kontrast till den rikedom av dekorationer som finns i det inre.

Längs med väggarna sitter *bodhisattvas* beredda att avstå från Nirvana för att i stället leda människorna på vägen till icke-våld. Himmelska väsen flyger över ingångarna alltmedan de stora stenbuddhorna mediterar djupt i sina alkover.

Timmermännens grotta bjuder på en gripande effekt. Det skulpterade trävalvet liknar ett träkapell. En fridfull Buddha tronar i centrum omgiven av två utsökta bodhisattvas. Lugn och ro härskar.

Buddhister, hinduer och jainister fort-

satte gräva ur bergen med stor kreativitet. De gjorde tekniken mer och mer perfekt, denna arkitektur som är så speciell för det gamla Indien. Det hinduiska Kailas-templet symboliserar höjdpunkten av denna teknik. Byggnaden är så vacker att den nästan tar andan ur betraktaren.

Templet, tillägnat Shiva och uppkallat efter hans hem i Himalaya, är som ett berg. Det är helt och hållet uthugget från basen till toppen ur en klippa i slutningarna.

Tre miljoner stenstycken

Enligt experterna har omkring tre miljoner stenstycken på en meter vardera tagits bort för att hugga fram helgedomen. Skulptörer och gravörer ciselerade taket medan arbetare längst ner urholkade steg i stenmassan.

Ett valv mynnar ut i en inre helgedom. Två enorma, fria pelare tronar på gården. Monolitiska elefanter vaktar ingången till helgedomen tillägnad Nandi. Skuggan från byggnaden skyddar de monumentala porträtten av Shiva och Parvati. En mystisk atmosfär strålar ut från de skuggiga salarna vars statyer framträder eller försvinner, allt efter hur ljusets strålar når dem.

De skulpterade friserna längs väggarna för mig in i det fantastiska universum som är indisk mytologi: Nataraja, en kosmisk dansare genomför en triumfdans efter att ha besegrat elefantdemonen. Den unge Shiva håller sin båge redo att utslunga sin pil och därmed återställa freden i universum. De goda önskningsarnas nymfer som framställs med runda och mjuka former visar smäktande i skuggan.

Jag går genom sal efter sal, imponerad av den tekniska skickligheten och av fantasin hos den här tidens konstnärer.

Målningen som kallas "Maras frestelse" berättar hur makan till den blivande Buddha försökte att hålla kvar sin man i palatset. Drottningen i sin randiga dhoti åtföljs av en grupp tjänarinnor med yppiga former. Hennes, och även hennes följesla-

gerskors skönhet, gör att även Buddha synes tänka efter. Drottningens uttryck säger mycket om hennes frustration.

Tygerna, smyckena, möblerna, blomorna, djuren och himlen, alla dessa detaljer är utomordentligt vackert målade. Uttrycken hos människorna visar de flesta av mänskliga känslor: förvåning, sorg, vårdslöshet, rädsla, lycka, vrede, lidande och medlidande.

Flera dagars betraktande krävs för att till fullo uppskatta alla detaljer i detta monumentala arbete.

Jag går genom grottornas halvmörker, fascinerad av färgernas livlighet, ansiktsdragens utsökthet och ikonografin i målningarna.

Fantastiska målningar

Jag återfinner lärarinnan och hennes elever framför den flygande Apsara, en himmelsk varelse klädd i svart och som gör ett starkt intryck på barnen.

Shubita är rektor på skolan och har läst konsthistoria vid universitetet i Mumbai. Hon förklarar för mig att dessa målningar är flera artisters verk. Det krävdes stora förberedelser för att skapa en fresk. Till att börja med täcktes väggen med en massa gjord av jord, sand, risstrån och fibrer från växtriket som därpå torkades.

Sedan kom appliceringen på denna blandning med en puts av gytta och ett pulver gjort av stenkross. Man avslutade med att lägga på ett fint lager av kalk. Konstnärerna gjorde först ett utkast till scenerna i cinnoberrött. Sedan lade de på färgämnen tagna ur mineraler som den vita från kalk, gult från ockra, rött, grönt, svart; gips och den sällsynta lapis lazuli.

Målningarna är så fantastiska att man nästan glömmer skulpturer och reliefer trots att dessa är lika enastående och dekorerar samtliga rum. Pelarna är dekorerade med arabesker och kapitäl skulpterade med gravyrer och mycket intrikata medaljer.

Det viktigaste och mest iögonfallande i de flesta av templet är en Buddha i sten och med ett obeskrivbart leende.

Shubita går in i en alkov där en fridfull Buddha står. Hon lyser upp hans ansikte med en ficklampa och åstadkommer med ljuset olika uttryck i hans ansikte. Se där, en mystisk Buddha, en drömande, en leende och en mediterande.

Barnen ropar till vid varje förändring. Deras ögon strålar av upphetsning. Besöket varar i flera timmar eftersom målningarna är så många och så fascinerande.

Tillbaka vid utgången har jag en underlig känsla av att ha gjort en tidsresa. Ajantas målningar har invigt mig i Buddhas liv och lärt mig hans budskap om medlidande utan gräns.

Jag tänker med beundran på dessa gamla, mästerliga konstnärer för 1 500 år sedan. De har skänkt mänskligheten ett känsligt vittnesbörd, unikt för den tid de levde i och den tro de hade.

Ingen vet med säkerhet varför Ajanta övergavs så plötsligt i slutet av 500-talet. Det ter sig mystiskt att platsen, efter att ha strålat i mer än 300 år, föll i glömska.

200 år efter att Ajanta övergavs började buddhistmunkarna så hugga ut nya kloster på slutningen av sydplatån Ellora som ligger på kullen av Charanadar, ungefär 50 kilometer från Ajanta. Munkarna i Ellora återupptog tekniken som hade utvecklats i Ajanta och gjorde den ännu mer förfinad.

Jag avslutar mitt besök med de jainistiska grottorna. Här levde munkar i absolut nakenhet som deras herre **Mahavira** hade rekommenderat. Han var ungefär samtida med Buddha, anses traditionellt ha levt 599-517 f.Kr., och räknas som vår tids *tirthankara*, vilket är jainismens motsvarighet till buddhismens buddhabegrepp.

Mahavira (som betyder "stor hjälte") hette ursprungligen Vardhamana, och var även han av nobel börd, och liksom Buddha avstod han helt från njutningar för att leva som munk. Han skänkte bort sina ägodelar och beslöt sig för den absoluta nakenheten.

Ungefär tvåhundra år efter Mahavira delades jainismen upp i två riktningar: den liberalare *Svetambara*, "de vitklädda", vars munkar går klädda i vitt

VÄNDI

*Från vänster:
Prins på elefant i grotta 1,
Ajanta.*

Kailas-templet i Ellora,

*Mor med barn framför
Buddha i grotta 17,
Ajanta.*

*Målning föreställande
Siddharta i Ajantagrot-
terna.*

Ajits krönika

Vänsterstöd

Kolkata 16 februari 2006

Indiens så kallade alliansfria neutralitet i internationella relationer har än en gång försatt landet i det sedvanliga dilemmat gentemot dess utrikespolitiska kontrollanter.

Vid Internationella Atomenergiorganet IAEA:s nyligen avhållna session röstade Indien för att anmäla Iran till FN:s säkerhetsråd för att ha brutit mot föreskrifterna i ickespridningsavtalet och bristande garantier om att Irans kärnutvecklingsprogram inte syftar till att utveckla kärnvapen.

Men på samma gång vädjade Indien till säkerhetsrådet att inte vidta några straffåtgärder mot detta land förrän IAEA:s generaldirektör presenterat sin slutrapport.

På så sätt har man samtyckt till USA:s anti-iranska agenda samtidigt som man inte tar steget fullt ut och lämnar det alliansfria lägret. Och indiska företrädare applåderade faktiskt detta beslut såsom varande "välbalanserat".

De försökte också avfärda talet om att röstningen innebar ett steg bort från de traditionellt nära och vänskapliga förbindelserna med Iran.

Liknande dilemma

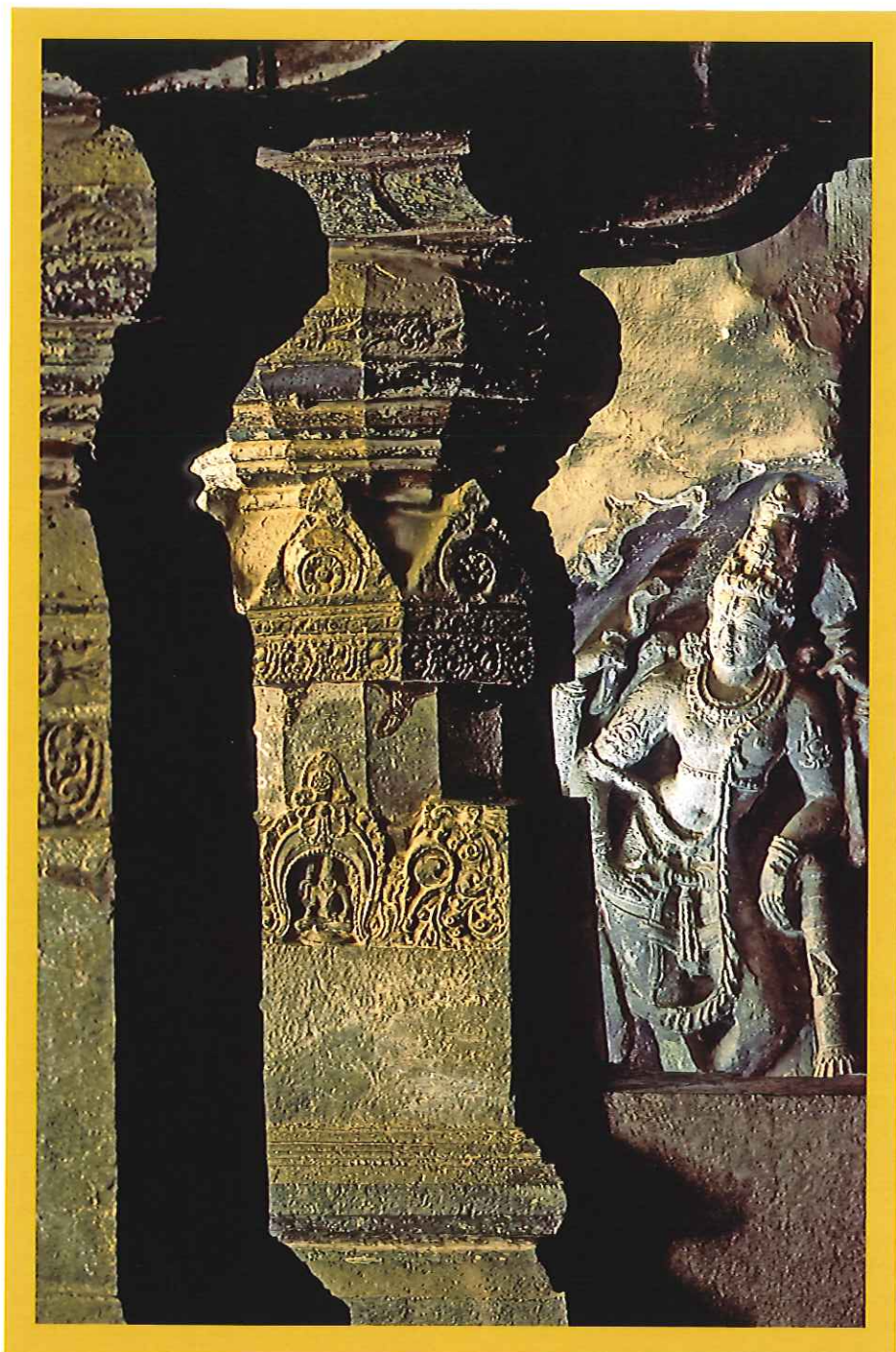
Indiska regeringen hamnade i ett liknande dilemma också på hemmaplan när man vid ungefär samma tid ställdes inför en konfliktfylld och explosiv situation som handlade om en konfrontation mellan hinduer och muslimer om Babars moské i Ayodhya, utlöst av att en hinduisk festival sammanföll med muslimernas fredagsbön.

Om båda grupper hållit fast vid att genomföra sina ceremonier på samma gång och på samma plats skulle en blodig sammanstötning ha blivit oundviklig.

Men hoppfullt och vist nog valde båda samfunden att respektera myndigheternas beslut att tillåta muslimerna att hålla sin bön fast med mindre folk närvarande och låta hinduerna utföra sina ceremonier vid en annan tidpunkt så att det inte skulle sammanfalla med fredagsbönen.

Fastän ofta plågat av sammanstötningar och motsättningar mellan medeltida sedvänjor och moderna aspirationer satsar Indien fortfarande på att försäkra sig om en permanent plats i FN:s säkerhetsråd. Avsevärd tid och

Fredrik Arvidsson,
text och foto

Shiva skymtar fram bakom pelarna i Kailashtemplet.

FORTS.

och som också har nunnor, och den konservativare *Digambara*, "de himmelsklädda", som bevarade jainismens ursprungliga sed att munkarna skulle vara nakna, och som inte ordinerade kvinnor.

Huvudprincipen för jainismen är *Ahimsa*, ett formellt förbud att döda alla former av liv. Än i dag bär munkarna i Digambara-traditionen ett tygstycke runt munnen för att undvika att av misstag svälja några insekter. De sopar med en liten borste framför sig för att inte krossa ens de minsta livsformerna. För munkarna har allt i universum en själ.

Jag sätter mig en stund vid statyn av Mahavira. En känsla av total försakelse tycks komma från stengurun. Hans öppna, ögon, det stilla leendet och hans händer som vilar lätt på hans ben...

Jag minns en fras av Ramakrishna.

"Om ni frågar mig i vilken ställning som mästaren mediterar, så säger jag till er: Ta den ställning som passar er eftersom jag vet att alla ställningar utgör endast en".

Denna fras kunde ha uttalats av en guru vid Ellora.

Det rosa skymningsljuset sänker sig och rör sig längs skulpturerna vid väggarna. De sista solstrålarna lyser upp gudinnan Ambika.

Apsaras himmelska dansörer, skönare än något annat, tar andan ur en. De utför en sista dans innan de försvinner i dunklet.

Det är dags att gå, att lämna denna förtrollande plats där konsten lyckas förmedla något av själen i detta gamla, antika Indien som vi känner förhållandevis lite till om.

till regeringen ifrågasatt

stora resurser investeras i att uppbåda internationellt stöd för detta, till synes obekymrat om hur lite entusiasm som de indiska anspråken möter i det diplomatiska umgänget.

En indisk journalist kommenterade nyligen hånfullt de nationella ledarnas glänsande illusioner i följande ord:

”Trots de brister i statistiken som **Mahbub-ul-Haq** och **Amartya Sen** påtalat är det ett faktum att Indien 1999 hamnade på 132:a plats i UNDP:s Human Development Index, i en jämförelse av 174 länder i världen. År 2005, sex år senare, hade man klättrat upp till plats 127 på listan, nu bland 177 länder. Och i tabellen över bruttonationalprodukt (BNP) per capita låg Indien 2005 på 131:a plats.”

1 av 11 barn dör före 5 år

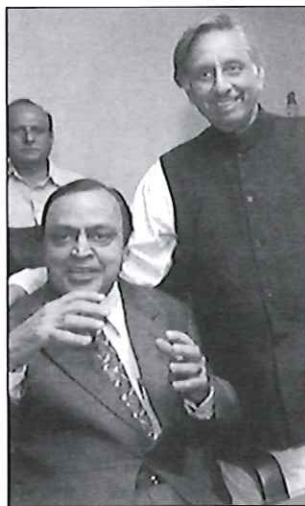
Ur FN:s rapport om utvecklingen i världens länder, Human Development Report 2005, framgår också att det 1996 fanns 1,5 persondator per 1 000 invånare i Indien, och 2003 hade bara 17 av 1 000 indier tillgång till Internet. 1999 uppgick andelen människor i delstaten Bihar som levde under existensminimum till 34 procent. Rapporten för 2005 anger att 28 procent av den totala befolkningen i Indien levde under fattigdomsstrecket som regeringen satt, och 21 procent var undernärda.

Hälften av alla barn lider av näringsbrist. Ett barn av 11 dör innan det uppnår 5 års ålder, och flickor dör betydligt oftare än pojkar. Var fjärde flicka och var tionde pojke går aldrig i skolan. Fyra delstater – Bihar, Madhya Pradesh, Rajasthan and Uttar Pradesh – står för mer än hälften av all barnadödlighet.

Alldeles bortsett från frågan om Indiens internationella trovärdighet är landets alliansfria politik full av sinsemellan oförenliga motsättningar.

Enligt en uppskattning från 2004 slog Indien ett slags rekord i att för första gången gå om Kina i att importera krigsmateriel för cirka 5,7 miljarder USA-dollars. En import som sker på toppen av en omfattande inhemsk tillverkning – Indien har ett formidabelt industriellt nätverk av fabriker som tillverkar vapen och annan krigsmateriel.

Landet har åtta statligt ägda produktionsenheter och 39 fabriker som tillverkar allt från stridsflygplan, örlogsfartyg, stridsvagnar och pansarfordon till unifor-

Mani Shankar Aiyar tvingades avgå och ge plats åt mera västinriktade Murlidhar Deora som olje-minister.

FOTO: AP/FRONTLINE

mer, telekommunikationsanläggningar och liknande.

Läget som den indiska regeringen befinner sig i, med en till synes motstridig utveckling av utbredd fattigdom hemmavid och statens slösaktiga satsning på militär rustning, är dock ett vanligt fenomen i modern internationell historia.

Faktiskt är det så att den ryska revolutionsledaren **Vladimir Iljitj Lenin** redan för 100 år sedan utvecklade tankar först formulerade av den brittiske ekonomen **Rudolf Hilferding**, och i detalj beskrev hur monopolkapitalet växer fram ur samspillet mellan militären och storfinansen – basen för den moderna imperialismen.

Försvarsindustrin har varit en betydande komponent i Indiens industriella utveckling ända från planekonomins början direkt efter självständigheten.

Till och med under kolonialtiden, när den brittiske vicekonungen introducerade den första ansatsen till planeringsmekanism, angavs bättre försvarsberedskap vara ett av målen för industriell utveckling.

Det är inte en fråga om regimen förkärlek för rustning, utan är ett uttryck för en inneboende instinkt. En grundläggande motsättning i den kapitalistiska ekonomin är att den måste pressa ut mervärdet ur arbetskraften samtidigt som den har ett behov av att utvidga hemmamarknaden genom att öka på arbetskraftens köpkraft.

Fast i en kniptång

En annan aspekt på denna koppling är att medan andra former av investeringar i produktion skapar ett värdefullt tillskott till den nationella produktionsapparaten så är försvarsutgifter i särklass nonproduktiva.

Premiärminister **Manmohan Singh**

sitter i detta fallet fast i en kniptång och kan inte göra någonting. Men pressen på honom från vissa håll har dessutom fått Singh att agera i en riktning som är direkt motbjudande för vänstern i Indien.

För det första tvingades **Mani Shankar Aiyar** att avgå från posten som olje-minister. Detta sedan han dragit på sig västmakternas och deras indiska lobbyisters vrede över att förespråka byggandet av en pipeline för att importera iransk naturgas via Pakistan. Han hade också tagit initiativ till att främja indisk-kinesiskt samarbete på energiområdet.

Det andra som upprörde vänstern var att välkänt pro-västliga **Kamal Nath** utsågs till chef för det betydelsefulla Handelsministeriet som spelar en viktig roll i WTO-förhandlingarna.

Kärnkraftssamarbete

Naths roll är att efterfölja den nya öppna pro-västliga utrikespolitiken. Tidigare har försvarsminister **Pranab Mukherjee** undertecknat ett indisk-amerikanskt försvarsavtal, som sedermera (vid president **George W Bushs** statsbesök till Indien i mars) följdes av en överenskommelse om samarbete på det civila kärnutvecklingsområdet.

Det har från officiellt amerikanskt håll ryktats om en koppling mellan detta och USA:s begäran att Indien ska ta bort restriktioner kring utländska direktinvesteringar (FDI) och ännu viktigare detaljvaruhandeln i Indien för att USA-kongressen ska acceptera avtalet.

Amerikanske ambassadören i New Delhi hotade också att avtalet skulle hotas om Indien trots allt inte skulle rösta för den amerikanska linjen i Iran-frågan.

Sista droppen som urholkat vänsterns stöd åt kongressparti-regeringen kom med regeringens beslut att privatisera flygplatserna i Delhi och Mumbai.

Detta har fått vänstern att ifrågasätta regeringens verkliga avsikter.

Finns det egentligen någon vilja att genomföra det program som man kom överens om med vänstern efter valet 2004, det så kallade Common Minimum Programme, CMP? Båda parter – regeringen så väl som vänstern – måste allvarigt fundera över denna fråga utan att vela.

Ajit Roy

Översättning: Lars Eklund

Räntefria lån räddar fattiga från lånehajar

När Shamim Akhtars dotter förra året drabbades av blödande magsår och var tvungen att läggas in på sjukhus hade hon inget annat val än att låna pengar från en lokal lånehaj – till en ränta på 200 procent.

Hon lånade cirka 2 500 kronor. 18 månader senare hade Shamim Akhtar betalat 4 600 kronor till lånehajen men skulden var fortfarande lika stor. Akhtars man var arbetslös när dottern blev sjuk och paret kunde inte få ett vanligt banklån.

Men för några månader sedan hörde Akhtar talas om organisationen *Akhuwat*, Brödraskapet, som ger räntefria lån till fattiga, bland annat till att lösa in ofördelaktiga lån. Nu har hon befriats från lånehajarna.

– De följde med mig till utlånaren och betalade honom allt på en gång. Jag har aldrig känt mig så lättad. Nu betalar jag 125 kronor i månaden till *Akhuwat* och kommer att ha betalt tillbaka lånet om 20 månader, säger Shamim Akhtar.

Lån bättre än välgörenhet

Amjad Saqib, chef för *Akhuwat*, säger att organisationen riktar in sig på de fattigaste av de fattiga – de som inte ens har möjlighet att delta i så kallade mikrokreditprojekt, där fattiga får låna pengar med fördelaktiga villkor. *Akhuwats* filosofi bygger på den islamiska principen *Qarze-Hasna* – att de behövande ska få hjälp genom räntefria lån snarare än genom välgörenhet.

– De flesta som arbetar med mikrokrediter ser **Grameen Banks** grundare **Muhammad Yunus** som hjärnan bakom idén. Vi på *Akhuwat* anser att idén kommer från profeten **Muhammad** som redan för 1 400 år sedan inskräpte broderskapstanken – att fattigdomen kan utrotas om vi delar våra resurser med de behövande, säger han.

Grameen Bank är den mikrokreditsorganisation som grundades av Yunus i Bangladesh på 1970-talet. Banken skrev historia när den började ge små lån till fattiga utan att kräva någon säkerhet.

"Anda av frivillighet"

Saqib säger med stolthet att pengarna hans organisation lånar ut kommer från pakistanier, till skillnad från de flesta ickestatliga organisationer som är beroende av internationella bidrag. *Akhuwat* lever av den "anda av frivillighet och den tradition av

att ge" som är central inom islam, förklarar han.

Akhuwat startade med knappt 1 500 kronor i kassan. På fem år har organisationens tillgångar växt till 8,5 miljoner kronor.

– Vi har aldrig varit tvungna att oroa oss för pengar. De har bara kommit, säger Saqib.

Han förklarar att man kan bli livstidsmedlem om man donerar 1 200 kronor. Dessa pengar lånas ut i ett år, återbetalas till fonden och lånas därefter ut igen.

– På det här sättet kan givaren hjälpa många familjer ur fattigdomen bara genom detta engångsbelopp, säger Saqib.

Skapat inspiration

Han är övertygad om att *Akhuwats* filosofi är modellen för fattigdomsbekämpning. De flesta mikrokreditinstitutioner tar minst 20 procent i ränta, vilket utesluter de allra fattigaste, säger Saqib. Och *Akhuwats* framgångar har inspirerat andra.

Rawalpindis affärskammare tänker starta ett eget, liknande utlåningsprogram i vår och i Peshawar, i Nordvästgränsprovinnsen, har en annan organisation redan börjat med att ge fattiga räntefria lån. I *Multan* har dessutom en kristen kyrka dragit igång ett liknande program.

De totalt åtta grenarna av *Akhuwat* driver sin verksamhet från olika moskéer. Enligt Saqib så är detta ett noga övervägt beslut.

– Alldeles för länge har vi begränsat användningen av våra moskéer till enbart böner. Där emellan ligger de öde. Genom att våra kontor ligger i moskéerna har vi sparat mycket pengar. Vi betalar inte hyra eller några andra kostnader, förklarar han.

Men det är inget krav att vara muslim för att få långa räntefritt från organisationen.

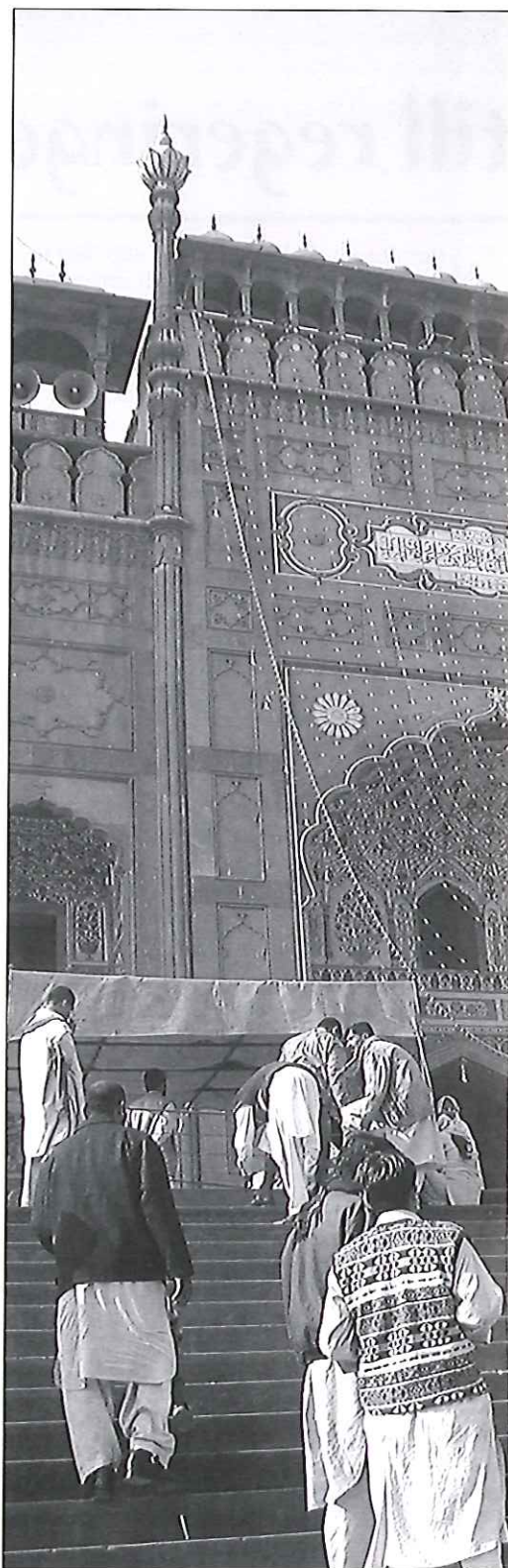
– Vårt enda krav är att man ska vara fattig, säger Saqib.

Den kristne före detta daglönearbetaren **Ayub Masih** har genom två lån från organisationen kunnat köpa en grönsakskärra som han säljer grönsaker från.

– Vi bråkar inte längre hemma, säger Ayub Masih, som snart tänker ansöka om ett större lån för att dra igång en privat telefonkiosk.

Den unge skräddaren **Liaquat Ali** säger att lånen från *Akhuwat* för med sig lycka.

– Det har hjälpt mig på fötter gett mina barn mat. Det har skänkt mig lycka och mitt företag har utvecklats, säger Liaquat Ali som före lånet tillverkade ett par

Profeten Muhammed är en förebild i arbetet för ver i Pakistan. Bild från Lahores främsta moské

shalwar kameez (ett set med skjorta och byxor som bärs av både män och kvinnor) per dag.

Nu kan han tack vare bättre utrustning och två medhjälpare tillverka åtta eller nio shalwar kameez per dag.

Lånar ut till sexarbetare

Aftab Hussain Awan på *Akhuwat* säger att fattiga kan få lån dels till företagsutveckling som i fallet Liaquat Ali men ock-

När sång och dans inte längre räknas

LOUISE BROWN:
De dansande flickorna i Lahore. En sann berättelse om kärlek och drömmar till salu

Översättning Lisbet Holst
Wahlström & Widstrand 2005

Lahores bordelldistrikt, Heera Mandi, levde länge en prostitution med en aura av kultur och förfining kvar. Naturligtvis gällde den auran långtifrån all prostitution. Men kvinnors färdigheter i sång och dans skattades högt, och en kvinna som lyckats knyta en förmögen och bildad gynnare till sig kunde leva ett betydligt friare liv än sina "ärbara" (men instängda) gifta systrar.

Man kan dra en parallell med det antika Greklands hetärer och deras privilegierade ställning. Den sortens prostitution har emellertid blivit allt sällsyntare och ersatts av vanlig osminkad och förnedrande könshandel. Att all prostitution i Pakistan är i lag förbjuden gör inte någon skillnad.

Den brittiska sociologen Louise Brown har under långa tidsperioder levt i Heera Mandi, tillsammans med den prostituerade Maha och hennes fem barn. Maha, som i sin ungdom haft en förhållandevis hög status och möjligheter att leva därefter, börjar åldras och fetma.

Sång och dans räknas inte på samma sätt som förr, men Maha värjer sig bittert mot insikten om att ha sjunkit på rangskalan och att det är därför som inkomsterna sinar. Vanliga prostituerade betraktas nämligen som gandi, det vill säga "smutsiga".

Räddande oskuld

Ju mer Mahas döttrar växer, desto närmare kommer dock den dag då de måste ta över försörjningen. Det som ska rädda familjen från fattigdom är först och främst den äldsta flickans oskuld; den måste säljas så dyrt det bara går.

Om detta och mycket annat vittnar Louise Brown i en upprörande men utomordentligt välskrivna rapportbok.

Den utgör ett stycke "deltagande observation", som det heter i sociologin, men författarinnan har inte sällan problem med att hålla sig till forskarrollen.

Därtill upprörs hon alldeles för mycket av det måttlösa förakt varmed kvinnor behandlas och av tanken på att Mahas

döttrar ska dras in i eländet. Samtidigt bjuder hon på en målande och doftande, ibland stinkande, miljöskildring.

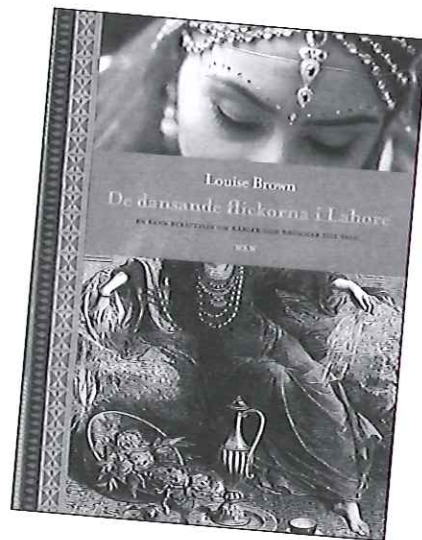
Fängslande porträtt

Hon skildrar lika uttrycksfullt smuts, fattigdom och religiös vidskepelse som läckra måltider. Rapporten blir levande också genom de många fängslande människoporträtten, i all synnerhet porträtten av familjemedlemmarna.

I *De dansande flickorna i Lahore* möter vi dessutom *khusras*, män som uppträder som kvinnor, hallickar, narkomaner och de få som verkar stå utanför Heera Mandis prostitution – som de kristna renhållningsarbetarna och deras familjer.

Helt i förbifarten får Louise Brown sagt att det i Pakistan mycket väl kan finnas fler prostituerade pojkar än flickor – bilreparatörer, busskonduktörer, servitörer m fl., "utfattiga pojkar mellan nio och fjorton år som säljer sex för en spottstyver". Jag skulle gärna se att hon skrev en bok om dessa pojkar också!

Anders Sjöbohm

Louise Brown har skrivit en fängslande bok om vidriga företeelser.

FOTNOT: SYDASIEN har tidigare skrivit om Heera Mandi. Norska journalisten **Inger Anne Olsen** skildrade livet bland dansflickorna i Lahore i ett bildreportage i nr 3/2002, och **Calle Godani** berättade om ett möte med konstnären **Iqbal Hussein**, son till en prostituerad och uppvuxen i Shahi Mohalla-kvarteren i Lahore, i nr 3/2004.

*räntefria lån som organisationen Akhuwat, dri-
-Badshahimoskén.*

FOTO: LARS EKLUND

så till äktenskap, utbildning, för att lösa lån tagna till höga räntor eller vid katastrofsituationer som sjukdom eller olyckor.

Dessutom ger Akhuwat lån till sexarbetare så att de kan lämna prostitutionen. I Lahores ökända prostitutionsområde Heera Mandi har 25 före detta prostituerade fått pengar till att öppna kiosker.

Zofeen Ebrahim/IPS

”Singalesiska är ett vackert men krångligt språk”

Hanna och Sandhya lär sig sitt förlorade språk

Det började med att några Sri Lanka-intresserade i Göteborg ville lära sig singalesiska. Man började äta lunch tillsammans, skaffade Say it in Sinhala och pluggade sig gemensamt fram genom boken, kapitel för kapitel.

Visserligen tog man inte studierna på något blodigare allvar, men det blev onekligen ett lyft när språkcirkeln fick kontakt med några studenter och doktorander från Sri Lanka som läste vid Göteborgs universitet.

I dag fungerar en ung singalesiska, anställd vid universitetet, som lärare. Någon läroplan eller några läxor har man inte utan man samtalar och skriver ner meningar. Ofta arbetar man utifrån något tema, typ ”idag går vi på café” eller ”nu ska vi handla grönsaker”.

En av dem som varit med från början är **Camilla Orjuela**, freds- och utvecklingsforskare vid Göteborgs universitet och skribent i SYDASIEN. (Camillas avhandling om fredsarbetet på Sri Lanka anmäldes i nr 2/2005).

Det är genom henne jag först hör talas om cirkeln och dessutom om att två unga adopterade från Sri Lanka är med i den. Och så kommer det sig att vi träffas för en pratstund på ett av Göteborgs caféer – förutom Camilla och jag själv också **Hanna Ericson** och **Sandya Lang**. Till saken hör att min egen tjugotvååriga son är från Sri Lanka, och inte minst detta faktum gör mig nyfiken på att höra Hanna och Sandya berätta om kontakten med det ”förlorade” språket, språket de skulle ha talat om de inte hade kommit till ett land långt borta från Sri Lanka.

Personliga band till landet

Båda är födda under den tid då det kom som allra flest adoptivbarn från Sri Lanka till Sverige. Hanna är tjugosju år gammal. Uppvuxen i Osby i norra Skåne, arbetar

hon nu som fritidspedagog i Göteborg. Sandya är tjugofyra, från Uddevallatrakten, och läser utveckling och internationellt samarbete vid universitetet. Hanna blev adopterad som tvååring tillsammans med sin ett år yngre bror, Sandya när hon var sex månader gammal – i båda fallen genom organisationen Sri Lanka Barns Vänner.

Sandyas familj utökades senare med en pojke, också han från Sri Lanka. Vad som är speciellt för såväl Hanna som Sandya är att de har kontakt med släktingar på Sri Lanka, och med det starkare personliga band till landet än exempelvis ett hittebarn skulle ha haft. ”Det känns bra att ha ansikten därnere”, som Hanna uttrycker det. Säkert har det också inneburit en viktig drivkraft att lära sig singalesiska.

Sri Lanka har länge haft en plats i medvetandet hos Hanna och Sandya. På sitt rum hade Hanna redan som liten en Sri Lanka-hylla med små träelefanter och Buddhfigurer, snäckor och liknande, och den hyllan har med åren bara vuxit i omfång.

När tjejerna blev äldre kom båda att skriva uppsats om Sri Lanka. I gymnasiet jämförde Hanna singalesisk och indisk musik, dans och konst, och på universitetet skrev Sandya en B-uppsats om problem i det långsiktiga arbetet med katastrofbistånd till olika u-länder (med Sri Lanka som ett av exemplen).

Härom året reste hon till Indien och såg där dansuppsättningar och filmer som hon tyckte mycket om. Väl hemma provade hon själv på att dansa indisk tempeldans, av ett slag som praktiseras även på Sri Lanka, och kände att hon i och med detta tagit ett viktigt steg mot att bejaka sitt ursprungslands kultur.

Hanna och Sandya hade stöd av sina svenska adoptivföräldrar när de först kontaktade släktingarna på Sri Lanka. Rent praktiskt fick Hanna dessutom hjälp av Sri Lanka Barns Vänner, medan Sandya hade en adress i sina adoptionshandlingar som hon kunde skriva till. Hanna var sexton år

gammal när hon tog kontakt, Sandya arton. Vid det här laget vet deras anhöriga om att Hanna och Sandya lär sig deras språk och ser en möjlighet att fördjupa kontakten – och att slippa formulera sig på engelska.

Numera skriver Sandyas syskon, en storebror och två storasyster, sina brev direkt på singalesiska. Men singalesiska är inte helt lätt att lära. Det är visserligen ett vackert språk, tycker Sandya, och att uttala orden är inte så svårt.

Men grammatiken är desto krångligare, med många böjningsformer även i talspråket – vilket i sin tur avsevärt skiljer sig från det skrivna språket. ”Man kan kanske bara använda språket till släkten”, konstaterar Hanna.

Avslöjar sig som adopterad

Å andra sidan hoppas båda att ökade språkkunskaper ska bidra till att utveckla ”Sri Lanka-sidan” hos dem och öppna landet även utanför släkten. På Sri Lanka avslöjar man sig visserligen snabbt som adopterad men många singaleser verkar likafullt ha svårt att förstå att den som är adopterad kanske inte talar singalesiska alls.

Bara att slippa tolkar och att ständigt behöva redogöra för Sverige, att själv kunna köpa en bussbiljett vore värt mycket. Överhuvud att kunna bli bemötta på ett annat, mer naturligt sätt än vad som hittills varit fallet.

Här inflikar Camilla att hon för sin del undrat över de korthuggna, allt annat än in-

Hanna Ericson och Sandya Lang adopterades från Sri Lanka i början av 1980-talet. Båda har börjat lära sig singalesiska. Det underlättar i kontakten med deras släktingar i Sri Lanka.

tjejer och inte två killar eller en av vartdera könet.

– Onekligen är det fler flickor som adopterats bort, framhåller Hanna, fler blir "övertaliga" enligt hemländernas sätt att se på saken. Annars är tjejer överlag förmodligen mer intresserade av u-länder än killar, påpekar Sandya, medan killar kanske är så fokuserade i valet av utbildning att de inte ägnar lika mycket tid åt ularsengagemang.

I nätverket och i Forum för Adopterade utgörs majoriteten av tjejer, vilket givetvis inte betyder att killar helt saknas. I Göteborg är dock kvinnodominansen stor, såväl i fråga om nätverket som Forum.

"Egentligen är det synd att man har förlorat möjligheter på Sri Lanka", säger Sandya men tillägger att hon i gengäld vunnit många möjligheter här i Sverige.

Lika sina adoptivföräldrar

Hon själv adopterades samtidigt med en grupp barn som skingrades åt olika håll i Sverige – Piteå, Kalmar, Malmö och så vidare. Hon har hållit kontakten med flera av barnen och kunnat konstatera hur fascinerande lika sina svenska adoptivföräldrar de har blivit.

Under årens lopp tycker sig Sandya dessutom ha märkt att hennes svenska vänner gärna vill understryka "det svenska" hos henne, att det inte "märks" att hon är adopterad från ett annat land. På högsta-diet hade hon emellertid många invandrarvänner och där förhöll det sig snarare tvärtom: hon räknades som en i den etniska mångfalden, något som på sätt och vis kändes befriande för Sandya.

Men i själva verket består identiteten av ett både-och. Att en adopterad vill veta mer om sina rötter på Sri Lanka, betyder inte att de svenska rötterna är ointressanta. I det sammanhanget känns det egna namnet som en synnerligen viktig del av identiteten. Många adopterade får nya namn när de kommer till Sverige; Hanna hette t ex ursprungligen Chamila Nilmini medan Sandya alltid har hetat Sandya.

Anders Sjöbohm,
text och foto

Några bra webbtips:

Sidor för adopterade:
www.srilankakontakter.org
www.adopterad.org
Nyhetsidor om Sri Lanka:
www.lankapage.com
www.srilanka.com

Ytterst få adoptioner

Mellan 1969-2004 kom 3 391 barn från Sri Lanka (av totalt 45 332 adopterade barn) till Sverige, de flesta under 1980-talets första hälft. Då adopterades årligen uppemot 250-300 barn. Sedan 1990-talets början har minskningen varit radikal och numera kommer endast ett eller två barn från Sri Lanka om året.

Källa: Myndigheten för Internationella Adoptionsfrågor, MIA (tidigare NIA).

lindade engelska fraser man ofta får höra på Sri Lanka – som *Give me water!* eller *Where are you going?*. Men språkcirkeln har hjälpt henne att förstå att det i sådana fall är det singalesiska talspråkets mönster som styr engelskan. Även på singalesiska uttrycker man sig korthugget utan att det uppfattas som ohövligt. Man låter i stället kroppsspråket – leenden, huvudrörelser osv – ersätta *please* och liknande fraser.

Hanna och Sandya skulle gärna vilja lära sig mer singalesiska än vad som är möjligt genom språkcirkeln, väl medvetna om att det är svårt att hitta någon undervisning i Sverige överhuvud. Men redan att studera ursprungslandet närmare fungerar som ett steg i rätt riktning och väcker glädje och stolthet hos dem.

De följer med i skeendet på Sri Lanka genom Internethemsidor som "Lanka Page" och "Srilanka.com", genom att läsa

romaner som **Michael Ondaatjes** *Anils skugga* och fackböcker som Camillas avhandling om fredsarbetet.

Med tätare kontakter och ökade kunskaper följer emellertid också ökad oro. Under tsunamin oroade sig Hanna en hel del för sin mamma och sina mostrar i det sydvästliga Kalutara, medan Sandya just i det fallet kunde ta det lugnare – hennes farbror, moster och tre syskon bor utanför de drabbade områdena. Och det utdragna inbördeskriget mellan singaleser och tamiler, vad tänker släktingarna om det? Det vet varken Hanna eller Sandya.

Hanna och Sandya vill inte tala om sig själva som "adoptivbarn" utan hellre som "adopterade". Adopterade har något gemensamt med andra adopterade, hävdar de med bestämdhet, och att erkänna detta utgör ett första steg mot en stärkt identitet.

Diskussioner för adopterade

I slutet av nittiotalet grundade **Cecilia Selván** ett nätverk för adopterade från Sri Lanka, "Sri Lanka-kontakter". Nätverket har en egen hemsida som bl a fungerar som diskussionsforum för adopterade.

Hanna och Sandya har kontakt med nätverket, och Sandya var tidigare mycket aktivt engagerad där. Likaså inom Forum för Adopterade, en dotterorganisation till Adoptionscentrum där organisationer för adopterade från flera olika länder finns med.

Jag frågar om det är en tillfällighet att Camilla och jag sitter tillsammans med två

Kulturkrock fastän

Vänligt och lätt förvirrat när svenskt och lankesiskt ar

Vi är fyra svenska kollegor som landar på Colombos flygplats. För mig är det första gången jag besöker Sri Lanka och mina känslor är blandade. Jag är rädd för att oroligheter ska bryta ut eftersom det snart är presidentval, jag är rädd för självmordsbombare, samtidigt som jag är spänd av förväntan över att äntligen få träffa mina lankesiska kollegor.

Jag och mina kollegor arbetar på programvaruföretaget IFS i Linköping. Sedan 1997 finns företaget också i Sri Lanka. Syftet med min resa är bland annat

Utflykter ingick också i besöket, bland annat till elefanthemmet Pinnawela.

att hålla utbildningar och workshops inom områdena dokumentation, utbildningsmaterial och processmodellering.

Under flera års tid har jag utbildat och samarbetat med mina lankesiska kollegor via e-mail, Netmeeting och telefon. Det har länge varit tal om att jag borde åka till Sri Lanka, men det är först nu som nyfikenheten och nyttan med resan har tagit överhanden över rädslan.

På huvudkontoret i Linköping har jag hört otaliga berättelser om kontoret, maten, Colombo, etc. Nu får jag äntligen själv se och uppleva.

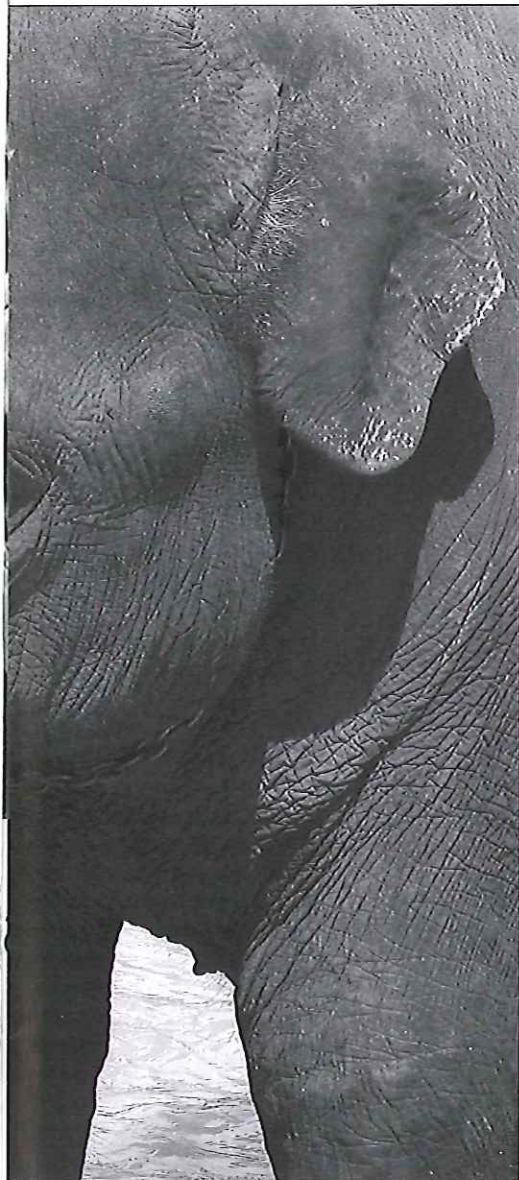
Bilresan från flygplatsen till kontoret i Colombo visar sig vara en nära-döden-

upplevelse. Trafiken är tät och några trafikregler verkar inte existera. Ösregn och tre mötande fordon i bredd hindrar inte vår chaufför från att köra om. Strategin verkar vara att tuta och gasa, och hoppas att någon har vett att väja. Ibland ser det ut att vara centimetrar som skiljer från en krock. Jag försöker djupandas och tänka att chauffören också vill komma fram oskadd.

Min avdelning, Distribution & Produktion, är fördelad på två våningsplan och består av ca 125 personer. På det våningsplan jag ska vara på sitter det omkring 70 personer i ett stort kontorslandskap. Jag visas runt och presenteras för en väldig massa personer. Till slut snurrar

mjuk

betsklimat möts

alla ansikten och svåruttalade namn och jag inser att jag kommer att göra bort mig flera gånger om genom att inte känna igen folk.

Jag känner dock igen flera stycken på min avdelning eftersom de har besökt huvudkontoret i Linköping.

Svensk choklad uppskattad

Från svensk sida har det blivit en outtalad regel att man ska ha med sig svensk choklad när man besöker Sri Lanka och jag delar ut kexchoklad från Cloetta (som faktiskt är tillverkad med hjälp av IFS ApplicationsTM!) till alla på min avdelning.

Anställda på kontoret i Colombo.

Just svensk choklad är mycket uppskattad. Jag blir placerad tillsammans med dokumentatörerna inom mitt produktområde. De skriver användardokumentation, utbildningsmaterial och ritar processmodeller.

I rollen som Product Information Manager har jag det övergripande kvalitetsansvaret för det material som produceras och det är dessa kollegor som jag har haft mest kontakt med här på Sri Lanka.

Dokumentatörerna är unga kvinnor och för flera av dem är det här deras första fasta jobb. Nu när jag sitter här inser jag att jag har skapat mig en inre bild av var och en utifrån hur de skriver e-mails och hur deras röst låter i telefon, och att de bilder jag har skapat inte alls stämmer överens med verkligheten. Jag upplever det som väldigt begränsande att inte veta någonting om dem som jag jobbar mycket tillsammans med. Ibland har jag inte ens vetat om det är en man eller kvinna, trots att jag har utbildat personen under flera månaders tid.

Jag känner mig verkligen välkommen. Alla är så väldigt vänliga och hjälpsamma. En kollega reser sig direkt och erbjuder mig sin stol eftersom den är bättre än den jag har fått. Jag uppskattar gesten samtidigt som det känns lite olustigt. En annan kollega ser att jag svettas och springer iväg och hämtar vatten åt mig. Ytterligare en kollega kryper in under skrivbordet för att sätta i elkontakten och nätverkskabeln till min dator. Jag uppskattar all hjälp men känner mig samtidigt generad över all uppmärksamhet.

Bredvid kontoret ligger företagets gästhus där alla besökare bor. En anställd lagar frukost, städar rummen och tvättar våra kläder. De kläder man vill ha tvättade ska man slänga på golvet. Efter någon dag ligger de strukna och prydligt hopvikta på sängen. Jag känner mig verkligen som en pascha när jag lämnar mina kläder i en drul på golvet!

Eftersom tidsschemat är väldigt pressat under min vistelse på Sri Lanka har jag varit tvungen att förbereda mina utbildningar innan jag åkte ner. Det visar sig att det inte var så lyckat. Efter några utbildningstillfällen inser jag att jag har satsat alldeles för mycket på teoretiska pass (PowerPoint-presentationer) när mina lankesiska kollegor egentligen behöver och

efterlyser praktiska övningar.

Jag får höra att de flesta svenskar som kommer ner kör PowerPoint-presentationer till leda. Till mitt försvar får jag säga att innan jag åkte ner fick jag höra att det är svårt med praktiska övningar eftersom deltagarna måste bära in sina stationära datorer och 19-tumsskärmar till lektionssalen. Jag håller en workshop med praktiska övningar i processmodellering, och oj vad alla kånkar! Och innan vi fick el och nätverk att fungera hade halva den utsatta tiden gått.

Förvirrande skakning

En kulturell skillnad som gett upphov till en hel del dråpligheter är att lankeserna vickar eller skakar på huvudet när de håller med. En kollega berättade att han under en kurs frågade gruppen om alla förstod. Alla vickade på huvudet. Då upprepade och förtydligade han det hela en gång till och frågade om alla hade förstod. Alla vickade på huvudet.

"Det var väl själva den!" tänkte han och upprepade allting ytterligare en gång. Jag märker att en del lankeser är medvetna om att vi tolkar deras huvudskakning fel och försöker anpassa sig till hur vi svenskar gör. Resultatet blir ännu mer förvirrande. När jag äntligen har lärt mig att en huvudskakning betyder ja, betyder det nej.

Varje dag kommer en cateringfirma med dagens lunch. Jag är väldigt nyfiken på maten. Mina kollegor förklarar vad de olika maträtterna är och varnar för det som är starkt.

Under måltiden granskar mina kollegor hela tiden mitt ansikte. Jag äter, ler och nickar uppmuntrande. Maten är inte så stark som jag befarat, däremot är det väldigt många olika kryddor samtidigt.

Tappar aptiten

I början av min vistelse smakar jag på det mesta men efter några dagar reagerar min mage på den kraftiga kryddningen och jag börjar få svårt att äta av lunchen. Det som slutligen blir "spiken i kistan" är när jag äter "stringhoppers bull's eye" (kalla nudlar i platta rundlar med currysås och kallt ägg) till frukost på ett hotell i Sigiriya. Några timmar senare blir två svenska kollegor magsjuka och jag drabbas av hög feber. Efter det tappar jag aptiten och kan inte längre äta den lankesiska maten.

En kväll hittar jag en stor insekt i mitt badrum. Jag fotograferar den och dagen

VÄND!

FORTS.

därpå visar jag fotot och frågar vad det är för något. Mina kollegor tittar generat på varandra och fnissar:

”Det är en kackerlacka! Kackerlackor finns väl inte i Sverige eftersom ni har så rent och fint?”

Jag berättar att vi visst har kackerlackor.

”Har ni råttor också?!”

Detta blir upptakten till en mängd frågor.

”Är du gift? Har du barn? Hur bor du?”

Jag berättar att jag är gift sedan många år tillbaka, inte har några barn, men har en katt. Jag visar bilder på min katt och berättar att jag har köpt den från en uppfödare. Detta tror de inte är sant. Att det finns folk som föder upp katter i Sverige och att folk betalar en massa pengar för en katt. Ju mer jag berättar desto mer fnissar de.

Mångkulturell arbetsplats

På kontoret arbetar både singaleser och tamiler, buddhister, hinduer, muslimer och kristna, sida vid sida. Som besökare kan jag inte upptäcka några grupperingar eller motsättningar mellan grupperna.

”Vilken religion tillhör du?”

Jag svarar att jag är protestant men egentligen har någon form av egen tro. Alla runt bordet berättar vilken religion de tillhör.

”Hur många procent är protestanter i Sverige?”

Det har jag förstås ingen aning om. Själva kan de redogöra för de exakta procenttalen för religionstillhörighet på Sri Lanka. Sedan följer fler frågor om Sverige.

”Vad är Sveriges största export?”

”Vilka produkter är Sverige mest känt för?”

”Vad tillverkar man mest av i Sverige?”

Jag skäms, men jag har faktiskt ingen aning. Mina lankesiska kollegor kan betydligt mer om sitt land än vad jag kan om mitt. Min känsla är att de tycker det är konstigt att jag kan så lite om mitt land.

Smäll utanför huset

En dag smäller det som bara den utanför fönstret. All personal på mitt våningsplan står vid fönstren och kikar ut på gatan. Jag gluttar lite försiktigt på gardinen och ser beväpnade poliser.

Skjuter de? frågar jag oroligt.

Mina kollegor tittar förvånat och roat på mig:

Nej, det är smällare som folk smäller av inför ett politiskt möte. Har ni inte smällare i Sverige?

Någon annan utbrister:

”Känner du dig så otrygg här?”

Titlar, positioner och snabb karriär är väldigt viktigt för många av mina lankesiska kollegor. Här på Sri Lanka tycker man att man har en väldigt platt organisation, men jag upplever den som ganska hierarkisk. Det verkar ha stor betydelse

IFS Research & Development i Colombo är ett av Sri Lankas största IT-företag med över 500 anställda, vilket utgör ca 20 procent av det totala antalet anställda på IFS.

vilken titel och position man har. Jag har flera samtal med mina kollegor där de tydligt uttrycker att de vill ha en bättre titel och en tydligare karriärplan. Mitt intryck är att många kommer från övre medelklass eller överklass och är välutbildade, ofta på universitet utomlands. På kontoret i Sverige upplever jag att en titel eller position egentligen inte spelar någon roll. Det som betyder något är hur man profilerar sig och vad man i realiteten presterar.

Utöver mina planerade utbildningar håller jag även ett mer informellt möte där vi diskuterar hur vi kommunicerar med varandra.

Jag tror att många missförstånd och källor till irritation har berott på att vi inte har tänkt på tidsskillnaden, att det finns kulturella skillnader som vi inte känt till, och sist men inte minst att vi aldrig har träffats och därmed inte känner till hur de vi arbetar ihop med fungerar som personer.

Eftersom vi oftast kommunicerar via e-mail försöker båda sidor skriva kort och koncist. Detta medför att vi svenskar ofta ”glömmer” att förmedla viktig bakgrundsinformation, vilket medför att lankeserna förståeligt nog inte riktigt förstår.

Dessutom är det stor skillnad på att jobba på huvudkontoret och att jobba från ett annat kontor. På huvudkontoret snappar man hela tiden upp fragment av vad som diskuteras i korridorer och på fikaraster, så när ett beslut tas har man ofta sammanhanget och bakgrunden till beslutet klart för sig.

Det är först när man sitter på ett annat kontor som man inser hur det känns när man via e-mail får komplicerade instruktioner till en arbetsuppgift som måste genomföras till dagen därpå, och där avsändaren på grund av tidsskillnaden har gått för dagen.

Det krävs en stor medvetenhet för att överbrygga geografiskt avstånd, tidsskillnad, kulturella skillnader och språkliga

barriärer. Min arbetsgivare jobbar kontinuerligt med att förbättra och kvalitetssäkra vår interna kommunikation och våra interna processer.

För några år sedan genomförde några svenska studenter ett examensarbete där man genom djupintervjuer och observationer både på Sri Lanka och i Sverige undersökte hur samarbete och kommunikation upplevdes samt vad som kunde förbättras. Med utgångspunkt från examensarbetet drog IFS sedan igång ett större projekt där man tog fram och genomförde en aktionsplan.

Passar inte in i mallen

Jag känner att jag inte riktigt passar in i den lankesiska mallen för hur en kvinna ska vara. Bland annat berättade jag att jag har tränat och tävlat i karate, vilket resulterade i många höjda ögonbryn. Dessutom både röker jag och dricker alkohol vilket jag förstår att en kvinna inte förväntas göra. Mot slutet av min vistelse har vi lärt känna varandra lite bättre och då kommer andra typer av frågor från mina unga kvinnliga lankesiska kollegor.

”Hur är det att röka?”

”Hur känns det att dricka alkohol?”

Strax innan jag åker hem firar man 8-årsjubileum. På morgonen samlas alla anställda i lunchmatsalen. Några chefer håller tal och man genomför en ceremoni där man tänder ljus i en stor ljusstake. Sedan bjuder man på kak- och godisbuffé.

Efter tolv intensiva dagar har det blivit dags att åka hem. Jag har lärt mig mycket, både som privatperson och yrkesperson. Vi landar på ett snöigt Arlanda sent på Alla Helgons Dag.

Susanna
Gabrielsson,

text och foto

Tyagaraya – kompositörshelgon som skrev andlig musik för alla

Den sydindiska komponisten Tyagaraja är älskad för sin starkt känslomässiga musik. Men också för att melodierna inte är skrivna på sanskrit utan telugu, ett språk som betydligt fler behärskar. Varje år firas den älskade tonsättarens dödsdag under högtidliga former.

Bilder från Tyagaraja Aradhana, firandet av Tyagaraja i staden Tiruvaiyaru i Tamil Nadu, i januari 2006. Hämtade från indiske journalisten Samanth Subramanians bloggsida på webben.

I den sömniga provinsstaden Tiruvaiyaru i det frodiga Kaverideltat i den sydindiska delstaten Tamil Nadu högtidligt hålls i mitten av januari varje år den stora komponisten Tyagarajas dödsdag. Då vidtar en hektisk aktivitet i staden. Framför ett tempel beläget invid flodstranden uppföres en stor byggnad med tak av palmlad, och ett stort podium byggs för de många musiker och sångare som oavbrutet under tre dygn kommer att försöka spela och sjunga sig igenom kompositörens samlade verk.

Det anses vara en stor ära för en sydindisk musiker att få vara med, och man försöker ge plats åt så många som möjligt. Därtill uppförs bodar som erbjuder mat och dryck och allehanda nöjen för alla de människor som samlas i Tiruvaiyaru under de dagar festivalen håller på.

Faktum är att det pågår så mycket gyckel och kommersiella aktiviteter runt omkring att det kan vara svårt att i virrvarret finna fram till den musikfestival som trots allt är orsaken till det omfattande spektaklet. Kanske kommer Indiens president, eller någon annan högt uppsatt regeringsföreträdare och håller ett invigningstal. Det statliga TV-bolaget Doordarshan finns på plats hela tiden och sänder hela evenemanget live till hela Indien via satellit.

Levde asketiskt liv

Men varför fira en kompositörs dödsdag, och vem var egentligen Tyagaraja?

Tyagaraja föddes 1767 och avled efter ett långt och produktivt liv 1847. Han var okänd utanför en en ganska begränsad krets i Tiruvaiyaru, och han levde ett asketiskt liv som *bhakta*, en hindu som tillber sin utvalda gudom på ett personligt och emotionellt sätt, det vill säga han lovprisade nästan uteslutande guden Rama i sina sånger. Det är sånger fyllda av längtan ef-

ter förening med Gud, skrivna på ett folkspråk, telugu, vilket gjorde att många kunde förstå texterna.

Eftersom klassisk musik i Sydindien låg i händerna på Indiens skriftlärd klass, brahminerna, skrevs annars i regel religiösa sånger på sanskrit, ett utdött konstspråk som få indier behärskade.

På grund av den starka känslomässiga kraft som Tyagarajas sånger uttrycker, liksom det faktum att de är skrivna på telugu – ett språk som i likhet med italienska är sällsynt lämpat för att sjunga – har Tyagarajas sånger attraherat många människor. Därtill kommer att melodierna är på samma gång förfinade, enkla och insmickrande, och de har alltid ett lätt igenkännbart tema, ungefär såsom är fallet med Mozarts musik.

Uppnå enhet med Gud

Tyagarajas mål i livet var att bli förenad med guden Rama, alltså det man inom hinduismen menar med "frälsning". Det innebär att målet är att dö och uppgå i den gudomliga helhet som varje människa är en liten åtskild del av, så att man inte återföds fler gånger. Med andra ord en befrielse från det eviga återfödandets kretslopp, som vanligtvis anses vara människans öde.

Några få dagar före sin död berättade Tyagaraja för sina lärjungar att han på en bestämd dag och vid en bestämd tidpunkt skulle komma att dö och uppnå "*samadhi*", det vill säga han skulle uppnå sitt mål att förenas med Gud och undslippa återfödelse. Enligt legenden satte han sig ner och sjöng en sång till Ramas lov, varefter han drog sin sista suck. Lärjungarna sade sig ha sett hur hans själ lösgjorde sig från kroppen och flög upp emot himmelen.

Tyagaraja är därför inte en person som vi kan finna en direkt motsvarighet till i västvärlden. Han var inte bara en melodiernas mästare som Mozart, eller en som

likt Beethoven uttryckte sina konstnärliga ideal i trots mot de mäktiga i samhället, utan Tyagaraja var också ett helgon. Just därför att hans död var långt betydelsefullare än hans liv – han tillhör en av de få historiskt kända personer som anses ha uppnått hinduismens uttalade mål, befrielse från återfödelse – firar man hans dödsdag mycket mer än hans födelsedag.

Den första moderna indiern?

Då Tyagaraja levde var han rätt okänd, och hans ryktbarhet började växa först sedan en indisk medelklass så småningom började växa fram i de delar av Indien som styrdes av den brittiska koloniala administrationen. Den amerikanske musikantropologen William Jackson menar därför att Tyagarajas status som den störste och mest älskade kompositören i Sydindien hänger samman med den sydindiska medelklassens framväxt och historia.

Det är denna klass, som bland otaliga andra historiska företeelser långt mera berömda på 1800-talet, som valt Tyagaraja till ikon och förebild. Ja, en nutida indisk musikskribent har till och med kallat honom för "den förste moderna indiern".

Det moderna med Tyagaraja tycks liggas i att den moderna hinduiska medelklassen i honom ser en reflektion av deras egen moderna form av hinduism. Tyagaraja är ju en "demokratisk" diktare och kompositör. Han skrev inte sina sånger för furstar och andra makthavare utan för var och en som delade hans religion. Därmed lämpar han sig som en samlande gestalt för nationen, i alla fall för den del som bekänner sig till hinduismen.

Till detta kommer att guden Rama var en gud som inkarnerades som en jordisk konung i Ayodhya, något som passar väl in i den tilltagande hindufundamentalismen i Indien (enligt vars ideologi Rama är

VÄND!

FORTS.

idealet för den ”gode fursten”, det vill säga en rättfärdig hinduisk kung.

Dessutom är innehållet i Tyagarajas sånger extremt världsfrånvända och andliga, varigenom han är ett gott exempel på ideal som den indiska statsbärande medelklassen anser vara ’typiskt’ indiska, att indier är sprituella och andligt starka.

Det är detta ideal som Indiens president **Shankar Dayal Sharma** uttryckte i sitt högtidstal med anledning av 150-årsjubileet av Tyagarajas död 1997:

”Hans kompositioner bekräftar att det finns en större realitet än materiella behov och önsningar, och att vårt samhälle har en mäktig inneboende reservoar av moralisk styrka som det kan dra nytta av i traumatiska och kaotiska tider.”

En ytterligare faktor som spelar in är att Tyagarajas musik helt enkelt är bra, fängslande och medryckande. Bland folk som uppskattar klassisk västerländsk musik finns det många som utan problem kan förstå och värdesätta Tyagarajas musik. Kan man njuta av Mozart och Beethoven kan man också – om musiken framförs av en god sångare eller musiker – rätt snabbt höra att Tyagaraja är en mycket duktig kompositör, även om hans tonspråk är något annorlunda än det västerländska.

Speglar inte sin samtid

Det är påfallande att de många våldsamma händelser som Tyagaraja måste ha upplevt i sin samtid inte återspeglas över huvud taget i sångerna. Under hans levnadstid rådde krig, hungersnöd och andra katastrofer, vilka medförde att befolkningsantalet sjönk drastiskt i Tamil Nadu. Men nästan alla hans sånger handlar om Rama och den längtan om Tyagaraja hyste om förening med Gud.

För många moderna indier framstår han därför som en ståndaktig asket som vänt den timliga tillvaron ryggen. Just genom att ignorera historiens gång och människors handlingar i historien visar han att de traditionella hinduiska värderingarna är de viktigaste.

Vad Tyagaraja själv skulle ansett om den tolkning man i dagens Indien gör av hans liv och verk vet vi naturligtvis inte, men han skulle förmodligen ha blivit tämligen förvånad.

Flertalet sånger handlar alltså om kärleken till Rama i dess många variationer: Längtan, besvikelse och förtvivlan över att Rama inte visar sig för honom, lovprisning av Ramas många kvaliteter, ja kort sagt alla facetter av andlig kärlek.

Man känner i dag till cirka 700 sånger av Tyagaraja. Han vandrade omkring som en helig man och tiggde mat, ledsagad av sina lärjungar, och när inspirationen grep tag i honom stannade han upp och sjöng en

ny sång med text och musik improviserat på platsen. Han skrev aldrig ner sina kompositioner utan det gjorde lärjungarna, och han upprepade sällan sina sånger. Av det kan man sluta sig till att det är bara en mindre del av hans sångskatt som överlevt till våra dagar.

Musik väg till frälsning

En del av sångerna handlar om hans kärlek till musiken. I flera sångtexter förklaras det att gudarna gläder sig åt musik, och att musik är en viktig väg till frälsning. Texten till sången Raga sudharasa låter i översättning såsom följer:

*Drick den nektar som heter raga
(en musikskala, övers anm.)
och gläd dig, o mitt sinne!
Den för med sig den frukt som
kommer ur offer och yoga
De som vet att musikens toner
och det ursprungliga ljudet Om
utgör Shivas kropp
är befriade själar*

När Tyagaraja använder ett otal sångtexter till att argumentera för musiken som en väg till frälsning så beror det på att många i hans samtid inte alls delade sam-

ma höga uppskattning av musiken. Faktiskt anser många hinduiska guruer än i dag att musik är slöseri med tid och den leder inte till frälsning. Det man enligt deras mening ska ägna sig åt i stället är mantras, de heliga ljudformler som beskrivs som gudens *rupa* – det vill säga själva mantrat är gudens kropp.

Detta ska tolkas bokstavligt: Mantrat är helt enkelt Gud. Men då guden Ramas namn också anses vara hans form kan man genom att recitera namnet Rama ett myck- et stort antal gånger efter hand uppnå att man blir mer och mer närmad honom.

Detta är en religiös teknik som kallas *ramanama*, och det var något som Tyagaraja ägnade flera timmar åt varje dag under hela sitt liv.

Därför vilar det en viss tvetydighet i berättelsen om hans uppgående i *samadhi*, som kan tolkas på två sätt. Om man går in för sångernas innehåll av *bhakti* så kan man använda Tyagarajas liv till att visa att musik kan vara en väg till frälsning. Men man kan också välja att tro att det var recitationen av Ramas namn som ett mantra, som ledde till hans frälsning.

För Tyagarajas efterlevande är han en död förfader, som dyrkas av dem som en sådan på sin dödsdag. I ett hus tätt intill det

Att sjunga Tyagarajas sånger har blivit en del av kulturen och bildningen bland medelklassen i föra sångerna, utan större reflektion över deras andliga innehåll.

lilla hus där Tyagaraja bodde samlas en stor grupp brahminer, för Tyagaraja tillhörde brahmin-kasten även om han gick in för bhakti-religiositet. För dessa anförvanter är det en privat familjeangelägenhet och de firar sin berömda förfader såsom hinduer gör, med en rad eldoffer till förfädernas själar, en ritual som heter *sraddha*.

Befriad själ eller inte?

Men detta stämmer ju knappast överens med historien om Tyagaraja som den Befriade själen. Om den är sann kan han väl inte samtidigt ha rest upp till förfädernas himmel?

Till Tyagarajas hus står porten öppen så att vem som helst kan sätta sig ner framför hans avbild och sjunga hans sånger i lovprisning av Rama, till Tyagarajas åminnelse.

Så har vi således i det ena huset en sluten religiös familjefest, och alldeles därintill har vi Tyagarajas offentliga aspekt: Den som älskade Gud och med vilken alla andra kan dela tillbedjandet av Gud.

Från huset där förfadersritualen ägt rum bärs Tyagarajas staty i procession till templet vid floden, där musikfestiva-

len försiggår. Här sitter en lång rad kända musiker och sångare, som sjunger hans sånger och detta sänds ut till hela den indiska nationen. Dessa sångare är professionella och får honorar för sin medverkan, och likaså utkräver de avgifter när deras musik framförs.

Här möter med andra ord Tyagarajakulten dessutom den moderna världen, och det är inte något harmoniskt möte.

En del av kompositörens efterlevande anser att dessa nutida musiker är kommersiella och snikna personer, som "stulit" deras förfader och missbrukar dennes oegennyttiga budskap till att berika sig själva.

Hör till bildningen

Det är en lång väg från den fattiga tiggaren och asketen, den marginelle och okända sångaren Tyagaraja, fram till den funktion han fått i dag för Indiens medelklass. I synnerhet för medelklassens unga flickor hör det till bildningen att kunna framföra hans sånger.

Men det ursprungliga andliga sökande som Tyagaraja uttryckte med sin musik har nu blivit till något helt annat: Ett kulturellt kapital för det bättre borgerskapets barn, och därtill en pusselbit i bygget av den indiska nationalstaten.

Detta mycket komplexa performativa skeende visar på den paradox som ligger i att dra in en asket som Tyagaraja i ett nationsbyggande projekt. Frälsning i hinduisk mening är en angelägenhet för den enskilde och kan aldrig bli till ett kollektivt förehavande som ju ett nationsbygge just är.

Jag har intervjuat unga musikstuderande om deras uppfattning av klassisk sydindisk musik, och i fall de delar Tyagarajas syn på frälsning som människans högsta mål.

Den frågan förvånar dem i regel, och det är helt klart att det andliga innehålllet i Tyagarajas sånger inte betyder mycket för dem. Det som räknas är att bli en duktig musiker, antingen så man kan satsa på en professionell karriär eller få ett arbete som musiklejare. Och detta är något som hänger samman med den indiska nationalstatens uppkomst, musikkultur kan samtidigt spela roll som nationens fundament och som en källa till offentliga ämbeten.

Lars Kjaerholm,
text och foto

Översättning: Lars Eklund

Skribenten är lektor vid Avdelningen för Antropologi och Etnografi vid Århus universitet i Danmark. Han är också upphovsman till webbsajten www.hindu.dk fylld med information om hinduismen i södra Indien.

Oro i Bangladesh även efter gripande av islamistledare

I början av mars greps ledaren för den militanta islamistgruppen Jamaatul Mujhideen Bangladesh, **Shaikh Abdur Rahman**. Men många bangladeshier tror inte att det kommer att stoppa den våldsamma kampen för att göra Bangladesh till en teokratisk stat.

Flera höga ledare inom Jamaatul Mujhideen Bangladesh, JMB, är fortfarande på fri fot. Och omständigheterna kring Rahmans gripande – han greps i det hus där han bodde med sin familj – har lett till tvivel om hur seriösa regeringens försök att stoppa den militanta gruppen är.

Skyddats av Khaleda Zia

Oppositionspartierna har anklagat premiärministern **Khaleda Zia** för att skydda militanta islamister sedan hennes parti, Bangladesh Nationalist Party, BNP, vann en storseger i valet 2001 tillsammans med två islamistiska partier.

– Hela händelsen var en fars. Regeringen kände mycket väl till var Abdur Rahman var. Det är absurt att tro att en av landets mest eftersökta män bodde i ett hus i ett bostadsområde med sin familj utan att administrationen och underrättelsetjänsten kände till det, säger **Abdul Jalil**, generalsekreterare för det största oppositionspartiet, Awamiförbundet.

Rahman har dömts till döden i sin frånvaro, för terrordåd som JMB sägs ligga bakom.

450 bomber på samma dag

Den 17 augusti förra året demonstrerade de militanta islamisterna sin styrka genom att utlösa 450 bomber i hela landet. Minst två människor dog och tolv skadades. JMB hålls också ansvarigt för tre självmordsdåd i november och december, i vilka 17 människor dog.

Fram till förra årets attacker förnekade regeringen att det fanns ett problem med ökande militant islamism. Men i början av mars, i ett tal till nationen, sa Zia att gripandet av Rahman var en historisk händelse, och att terrorismen har gjort hela landet osäkert.

USA, som är en viktig biståndsgivare för Bangladesh, har utsatt Zias regering för påtryckningar för att den ska slå till mot de militanta islamisterna, som har kopplingar till internationella terrornätverk. Många menar att våldskampanjen kommer att fortsätta så länge JMB:s operativa ledare **Siddiquil Islam Bangla Bhai** befinner sig på fri fot. Regeringen har utlyst en belöning på motsvarande 600 000 kronor för hans gripande.

Farid Ahmed/IPS

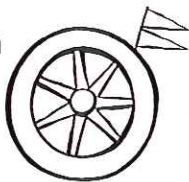

Asien. Barnen i Tamil Nadu lär sig tidigt att fram-

FOTO: LARS KJAERHOLM

SASNET

Intresserad av forskning och akademiska studier med inriktning på södra Asien?

Gå då in på vår hemsida:
<http://www.sasnet.lu.se>
och anmäl dig till vårt nyhetsbrev!

Välkommen till Nätverket för Sydasiastudier i Sverige

Staffan Lindberg
Lars Eklund

Koncist om vaishnavismen

STEVEN J. ROSEN

Det okända Indien.

Bhaktivedanta Book Trust 2005

Äntligen kommer på svenska en bok som lättbegripligt, kort och koncist beskriver en av de viktigaste religiösa traditionerna i Indien, nämligen vaishnavareligionen.

I Europa klumpar man ofta samman skilda indiska religiösa traditioner och kallar det för "hinduism". Men som författaren av denna bok påpekar är det lika orimligt som om man skulle klumpa ihop kristendom, judendom och islam och kalla alltihop för "semitism". Vaishnava-religionen präglad av from bhakti-kult och dyrkan av en högsta gudom (Vishnu/Krishna) är förmodligen den mest utbredda trosinriktningen i Indien – och ändå är den föga

känd i västerlandet (bortsett från Hare Krishna-rörelsen). Det är detta som titeln på boken avser.

Författaren kan sitt ämne grundligt, såsom varande chefredaktör för *The Journal of Vaishnava Studies*, och tar upp alla delar av religionen, från de heliga urkunderna till astrologi, yoga och grundläggande teologiska resonemang, allt naturligtvis betraktat ur ett vaishnava-perspektiv. I likhet med andra publikationer utgivna av ISKCON imponerar dessutom det bländande rikhaltiga bildmaterialet.

Lars Eklund

Upanishaderna direkt från sanskrit

MARTIN GANSTEN OCH MÅNS BROO
De tidiga upanishaderna

Nya Doxa 2005

Indiens vediska litteratur består av *samhitas*, vilka innehåller hymner som reciteras under offerceremonier, *brahmanas* skrifter, som beskriver offeritualernas utförande, och *upanishader* som diskuterar offrets metafysiska innebörd. Dessa senare är hinduismens äldsta filosofiska texter och ligger till grund för alla senare filosofiska system.

Detta verk innehåller översättningar av de tolv äldsta och viktigaste upanishaderna: Brihadaranyaka, Chandogya, Taittiriya, Aitareya, Kaushitaki, Kena, Katha, Isha, Shvetashvatara, Mundaka, Prashna och Mandukya (det finns sammanlagt över ett hundra stycken).

Det är en direktöversättning från sanskrit till svenska och den första utförd sedan början av 1900-talet. Översättningarna har gjorts av religionshistorikerna Martin Gansten, Lunds universitet och Måns Broo, Åbo akademi, och är utomordentliga.

Upanishaderna är inga lättförståeliga texter men genom en introduktion förser man läsaren med nödvändig bakgrundsinformation om vediska offeriter och upanishadernas världsbild. Boken innehåller även diskussioner om nyckelorden i texterna och förslag om vilka textdelar den oinvigda läsaren skulle kunna börja med. Därtill kommer utförliga noter.

De tidiga upanishaderna är värdefull läsning för alla som intresserar sig för indisk religion och filosofi.

William Smith

0:-
kr/min
Dygnet runt

Happy Days!

Med Teleman Happy Days ringer du gratis till alla svenska hemtelefoner dygnet runt!
Det enda du behöver betala är 50 kr/månad samt startavgift som är 45 öre per samtal. Du måste vara förvalskund hos Teleman för att kunna använda tjänsten.

	Teleman	Telia	Tele2
Fri samtalstid	Dygnet runt	Dygnet runt	Dygnet runt
Månadsavgift	50 kr	65 kr	58 kr
Öppningsavgift	45 öre/samtal	45 öre/samtal	45 öre/samtal
Gäller	All fast telefoni inom Sverige	All fast telefoni inom Sverige	All fast telefoni inom Sverige

Teleman AB är en svensk teleoperatör som allt sedan starten 1996 erbjudit telefonitjänster till både företag och privatpersoner. Vi arbetar för hög kvalitet till märkbart låga priser och marknadsför telefonitjänster för Dig som konsument. Det finns inga fasta kostnader eller dolda avgifter. Du betalar endast för dina samtal, inget mer.

JA, jag vill ha förval med Teleman och erbjudandet Happy Days!

Personnummer: _____

Namn: _____

Adress: _____

Postadress: _____

Telefonnr: _____

Underskrift: _____

Namnförtydligande: _____

Datum: _____

Teleman
betalar
portot

TELEMAN

Svarspost
201 400 600
228 20 Lund

Fyll i och posta - portot är betalt

Kontakta vår kundtjänst: 020-140 00 46 / www.teleman.com

TELEMAN

the total telephone service

Nepaleser som försöksdjur

För tio år sedan kom ett amerikanskt forskarlag till Nepal för att pröva ut ett vaccin mot hepatit E på lokalbefolkningen, på uppdrag av den amerikanska militären. Vaccinet ska snart ut på marknaden och företaget som marknadsför det säger att de nepalesiska testerna var lyckade. Den nepalesiske läkaren **Sharad Onta** är en av många som ifrågasätter det moraliskt riktiga i att pröva ut mediciner på fattiga.

Visste människorna som testades vad deras kroppar utsatts för? Kommer de, och andra nepaleser, att få någon nytta av vaccinet? Och borde pengar verkligen ha satsats på ett vaccin när det mest självklara sättet att förhindra hepatit är att ge människor tillgång till rent vatten?

De nepalesiska testerna av vaccinet organiserades av USA:s militära forskningsinstitutets thailändska avdelning. Denna startade 1995 forskningsenheten WARUN, i Katmandu.

Hepatit E orsakas av ett virus som sprids främst via vatten. Sjukdomen förekommer bara i fattiga länder, exempelvis Afghanistan. Flera länder där USA har många soldater utposterade är drabbade vilket innebär att soldaterna ingår i riskgruppen.

Det amerikanska vaccinet testades 1998 på 88 amerikanska medborgare och 44 nepaleser. De nepalesiska testpersonerna bodde i Lalitpur, som ligger i närheten av Katmandu. Nepal valdes ut som testland eftersom hepatit E är mycket vanligt här.

Efter den första testomgången ville WARUN genomföra en andra, mer omfattande studie, på 2 000-3 000 Lalitpur-invånare. Men då hade Sharad Onta, som arbetar på Tribhuvan-universitetets medicinska fakultet, och andra betraktare börjat ifrågasätta behovet av en sådan studie och etiken i genomförandet.

Medier och ickestatliga organisationer började debattera frågan och för att undvika problem flyttades fältunderökningen till Katmandu där WARUN började samarbeta med den nepalesiska armén.

De amerikanska forskarna flyttade efter kritiken sin forskning till Katmandus militärsjukhus. Mellan 2001 och 2003 deltog 2 000 nepalesiska soldater i försöket. 1 000 injicerades med vaccin och resten fick placebo sprutor. Kostnaden för forskningen var en miljon dollar per år.

– Man måste fråga sig hur mycket soldaterna förstod av testerna, säger **Lajana Manandhar**, chef för organisationen Lumanti som var en av de som protesterade mot testerna.

Läkaren Sharad Onta menar att hepatit E främst måste bekämpas och utrotas genom att fokusera på tillgång till rent vatten.

– Vi kan inte alltid vara beroende av ett vaccin, men vi kan skyddas av säkert dricksvatten, som skulle utrota många andra hälsorisker tillsammans med hepatit E, säger han.

Marty Logan/IPS

SYDASIEN, RÅBYGATAN 5A 223 61 LUND

Telefon och fax: 046-222 73 40
E-mail: sydasien@sydasien.se
Webb-sida: <http://www.sydasien.se>
Utgivare: Tidskriftsföreningen SYDASIEN

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin
Tidskriftsredaktör: Lars Eklund
Redaktion för detta nummer:
Katarina Sandström Blyme och Lars Eklund

Tryck: Luleå Grafiska
Prenumerantregister:
Nätverkstaden Väst, 031-743 99 05,
ekonomitjanst@natverkstan.net
ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföreningen SYDASIEN, inkl fyra nummer av tidningen (ett år) kostar för privatpersoner i Sverige 270 kr. Prenumeration för institutioner och bibliotek 325 kr. Utanför Sverige kostar en prenumeration/medlemskap 360 kr.

Lösnummerpris: 65 kr
Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.
Nästa nummer utkommer i juni.
Manusstopp: 10 maj 2006

Tidskriftsföreningen SYDASIEN har som mål att sprida information om situationen i södra Asien. Föreningen stödjer de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området. Föreningen är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasiens såväl som i Sverige.

Flyg till

Indien, Bangladesh, Pakistan, Thailand, Sri Lanka, Hong Kong, Filippinerna, Singapore, Nepal, etc.

Med

Gulf Air, Lufthansa, Tarom, British Airways, Aeroflot, Emirates, Alitalia, CSA eller något av våra bolag

metropolresor

Luntmakargatan 42 · 111 37 Stockholm

Tel. 08-10 45 58 · Fax. 08-723 06 66

E-mail: metropolresor@telia.com

Hemsida: www.metropolresor.com

Avsändare:
SYDASIEN
RÅBYGATAN 5 A
223 61 LUND

POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen noterad på baksidan

Utgivningspostkontor
LULEÅ 1

Annada Munshi ihågkommen

SYDASIENS redaktör Lars Eklund framför i TV-sändning Rabindranath Tagores sång "Elem Notun Deshe" tillsammans med harmoniumspelande hustrun Bubu Munshi-Eklund och en ackompanjator på tabla vid 100-årsfirandet av Annada Munshis födelse.

Så har man då äntligen fått sin beskärda stund i rampljuset. Närmare bestämt några minuters uppträdande i indisk TV.

Både statliga Door-darshan och privata Bangla TV var nämligen på plats, liksom reportrar och fotografer från de stora tidningarna i Kolkata, när familjen Munshi den 9 januari i år högtidligt höll 100-årsjubileet av min berömda svärfars, konstnären **Annada Munshi**, födelse.

Annada Munshi.

Och i den kavalkad av artistiska uppträdanden som utgjorde jubileumsprogrammet ingick att jag på scenen till Jogesh Mime Academy i Kolkata tillsammans med min älskade hustru Bubu sjöng Tagore-sången *Elem Notun Deshe* ("Jag har kommit till ett nytt land"). Naturligtvis kunde inte TV-folket motstå min ljuva basstämma och denna känslofyllda sång framförd på bengali med svensk brytning,

och förmodligen blev just därför detta inslag från konsertkvällen det som fick illustrera hela Annada Munshi-jubileet.

Annada föddes 1905 nära Jessore i nuvarande Bangladesh, men flyttade till Calcutta (Kolkata) långt före Indiens delning. Han kom från en konstnärlig zamin-darfamilj och utvecklades till att bli Indiens främsta reklamtecknare, med anställning hos Times of India i Bombay.

Hans snillrika och innovativa annonser, flyhänt målade för hand, satte en trend i indisk annonskonst. Bland hans stora insatser var den lyckade annonsering som Indian Tea Board drog i gång på 1930-talet för att popularisera tedrickande bland vanliga indier (dittills hade te enbart varit de brittiska kolonialherrarnas dryck).

Han arbetade sedan under 1940-talet för D J Keymers, Calcuttas ledande reklambyrå och där lärde han upp **Satyajit Ray**, sedermera världsberömd filmregissör, till sin assistent. Det besinningslösa våld som utlöstes av Indiens delning 1947 påverkade dock Annada starkt och gjorde att han övergav det liv han dittills levt. I stället

kom han att ägna resten av sitt liv åt att måla tavlor i hemmet, spela på sin fiol och utveckla ett rikt socialt och intellektuellt liv med familj, släkt och vänner av skilda religioner och nationaliteter. Till de nära vännerna hörde **Kazi Nazrul Islam**, som var hans granne på Tala Park Avenue ända till 1971 då denne flyttade över till det befriade Bangladesh och där kom att hyllas som nationalskald.

Annada Munshi avled 1985, men än lever minnet i Kolkata av denna märkliga man som mer än någon annan med sin vidsynthet och tolerans också kommit att påverka mig som individ.

Tereklam från 1930-talet, ett verk av Annada Munshi.

Lars Eklund